

AMERSFOORT EN OMSTREKEN

Uitgave van de Nederlandse Genealogische Vereniging Afdeling Amersfoort en Omstreken
Jaargang 17 januari 2008 Nummer 1

Ten geleide

Wanneer dit blad bij u in de bus valt is het jaar 2008 reeds begonnen. De redactie wenst haar lezers een gezond en genealogisch vruchtbaar jaar toe. Dit nummer bevat naast de gebruikelijke artikelen die u van ons gewend bent, zoals de aankondigingen van lezingen en de besprekingen daarvan, de uittreksels die gemaakt zijn door de beide werkgroepen transportaktes en notariële aktes en de nieuwtjes van onze bibliothecaris, een paar artikelen die geheel anders zijn. Ik noem u het artikel van Anton van Nostrum, onze eindredacteur die zeer actief is bij de werkgroep transportaktes uit de periode rond 1540 en die ons even laat meegenieten van de interessante puzzels die bij dit werken met oude aktes om een oplossing vragen.

Kasteel Stoutenburg in 1729

Antonia Veldhuis maakt een wandeling door Amersfoort en beschrijft deze tocht op haar eigen wijze, gelardeerd met verwijzingen naar internetsites, zoals we van haar gewend zijn uit haar artikelenreeks Gens Digitaal in het tijdschrift Gens Data. De liefst vier boekbesprekingen zullen u doen watertanden. Het is steeds weer verrassend te lezen hoeveel interessante boeken in onze regio verschijnen. Doe er uw voordeel mee.

Graag willen wij u er op wijzen dat uw bijdrage aan ons volgende nummer van harte welkom is. Tot slot nog een felicitatie aan onze voorzitter die sinds kort de titel doctorandus cultuurwetenschappen mag voeren.

Werkgroep Lezingen & Activiteiten

Afdelingsbijeenkomsten

Gaarne nodigen wij leden en belangstellenden uit voor de hierna genoemde bijeenkomsten. Alle bijeenkomsten zijn vrij toegankelijk voor leden van de NGV en ook voor belangstellenden. De consumpties zijn voor eigen rekening.

Door de dubbele pet van ons bestuurslid Cor van Rooij – hij is ook penningmeester bij HCC!genealogie – is er een vorm van samenwerking en uitwisseling ontstaan met de afdeling HCC!Utrecht (HCC = Hobby Computer Club). Daarom wordt aan het slot van dit artikel tevens een opsomming van de activiteiten van de hcc!genealogie weergegeven. Dit betreft de voor een ieder vrij toegankelijke bijeenkomsten welke alle de derde maandagavond van de maand georganiseerd worden in 't Hooghe Landt College, Trompetstraat 1, 3822 CK Amersfoort (tegenover bibliotheek Zielhorst).

Datum Zaterdag 12 januari 2008

Tijd van 14.00 tot 16.00 uur

Plaats Zalencentrum De Kom, zaal De Kommenzaal
Hamersveldseweg 51, 3833 GL Leusden-Centrum

Onderwerp Amersfoort zoals het was

Inleider De heer drs. Jan Carel van Dijk

Jan Carel van Dijk is van kindsaf aan gefascineerd door geschiedenis. Ongeveer drie jaar geleden is hij serieus begonnen met het verzamelen van ansichtkaarten van Amersfoort en directe omgeving. Zijn collectie is inmiddels uitgegroeid tot zo'n 5.500 exemplaren.

Naast het verzamelen verdiepte Van Dijk zich ook in de geschiedenis van de ansichtkaart in het algemeen. Een prentbriefkaart gaf de ontvanger niet alleen een mooi beeld van de plaats waar de verzender zich bevond, vaak gaf de ansicht ook actuele informatie weer, zoals een ramp, een belangrijke opening of het bezoek van leden van het Koninklijk Huis.

Jan Carel van Dijk wil zijn kennis niet voor zichzelf houden en verzorgt daarom graag een verhaal met lichtbeelden aan de hand van 200 oude ansichtkaarten.

Van deze mooie ansichtkaartenverzameling is onlangs een boek verschenen getiteld Het Amersfoort van onze voorouders met prachtige afbeeldingen van het Amersfoort van voorheen. Wij doen ons best enkele exemplaren hiervan voor de verkoop aan de aanwezigen te kunnen aanbieden.

Datum Zaterdag 26 januari 2008

Tijd van 14.00 tot 16.00 uur

Plaats Restaurant Oud Leusden, zaal Trekerhof

Vlooswijkseweg 1, 3832 RG Leusden

Onderwerp Computergenealogie

Wie belangstelling heeft voor het gebruik van de computer bij zijn hobby, is welkom op deze werkmiddag. Er zullen verschillende pc's met genealogieprogramma's aanwezig zijn. Deze bijeenkomst is bedoeld om u kennis te laten maken met verschillende genealogie-programma's en om samen verder te komen door elkaar te helpen bij het oplossen van grote en kleine computerproblemen.

Datum Zaterdag 16 februari 2008

Tijd van 14.00 tot 16.00 uur

Plaats Zalencentrum De Kom, zaal De Kommenzaal

Hamersveldseweg 51, 3833 GL Leusden-Centrum

Onderwerp Oude gebruiken rond geboorte en doop

Inleider Rosalien Fiedeldij Dop

Rosalien Fiedeldij verzamelt alles wat met de gebruiken rond de geboorte te maken heeft, van doopjurkjes en zilveren rammelaars tot geboorteborden en kandeel. Vanmiddag verzorgt zij voor onze afdeling een lezing en laat het mooiste uit haar collectie zien.

In de zeventiende eeuw stond men aan het begin van de ontwikkeling van de kraam- en doopgebruiken. Men hield van preutsheid tot in het kleinste detail en de kraamvrouw moest vooral van top tot teen bedekt zijn met kleding en rust houden. Men nam woorden als zwangerschap of vrijen niet in de mond. Er ontstond een soort geheimtaal. Rond 1900 werd het mode om de ooievaar als brenger van de nieuwelinge te zien. Een goed voorbeeld van geheimtaal is dan ook een zilveren borduurschaartje dat op een mandje met fijne stof werd gelegd. De buurvrouw die op de koffie kwam wist meteen hoe laat het was en vroeg aan de vrouw hoe haar toestand was en of er nog hulp nodig was. Aan kinderen werd zo min mogelijk verteld, de ooievaar kwam, prikte moeder in de buik en die moest natuurlijk rust houden. Voilà er lag ineens een kleine schreeuwlelijk in de wieg (die toevallig net klaar stond).

De rijken hadden de tijd en het geld om zich gebruiken te veroorloven. Doopsuikers deelde je alleen uit als er geld voor was. Een doopjurk gemaakt van Engelse stof, versierd met Brussels kant en gemaakt door een naaister in dienst van de familie, kostte een fortuin. Bij de armere families was er geen geld voor extraatjes. De vrouw die normaal meehielp in het boerenbedrijf lag zo kort mogelijk op bed. Veel gebruiken zijn plaats-/regiogebonden. In grote delen van het land was kruidkoek de traktatie en in Noord-Holland beschuit met muisjes. Het was ook heel gewoon om kraameten af te geven bij de keukendeur, voor de kraamvrouw om aan te sterken. Na de Tweede Wereldoorlog en na de wederopbouw, toen het beter ging met de economie, was die behoefte er niet meer.

Verder was er geen kraamhulp zoals tegenwoordig, er waren gezinnen die een extra centje goed konden gebruiken en de vrouw ging dan uit bakeren bij een kraamvrouw in het dorp.

De baker kreeg fooi van de visite en fooi van de kraamvrouw. Als kraamcadeau werd gebak meegenomen om de kosten van al die visite voor de kraamvrouw te drukken. Er waren heel arme gezinnen die het zich niet konden veroorloven op kraamvisite te gaan omdat ze de fooi en het gebak niet konden betalen.

Tegenwoordig zie je nog steeds dat mensen het laten bij een kaartje sturen en beschuit met muisjes, terwijl anderen hele kraamfeesten organiseren met snoepgoed.

Datum Donderdag 28 februari 2008

Tijd van 20.00 tot 22.00 uur (vanaf 19.30 uur ontvangst met koffie/thee)

Plaats Gemeentehuis van Ede

Gemeentearchief, Bergstraat 4, 6711 DD Ede

Onderwerp Voorlichting over genealogisch onderzoek in Ede en Scherpenzeel

Presentatie Archiefmedewerkers o.l.v. Peter van Beek, archivaris van Ede

Na een korte introductie over de Edese situatie staat deze bijeenkomst vooral in het teken van uw genealogisch onderzoek. Heeft u vragen of loopt u met uw onderzoek vast? Dit kunnen vragen zijn van algemeen genealogische aard.

Daarnaast kunt u ook uw specifieke vragen over het werkgebied van dit archief kwijt. Het werkgebied van het gemeentearchief bestrijkt de gemeenten Ede en Scherpenzeel.

We proberen u deze avond met uw vragen te helpen aan de hand van de bij ons te raadplegen bronnen.

Wij hebben al een eerste voorzet gedaan met de volgende vragen:

1. De bevolking in Ede is in het begin van de twintigste eeuw sterk gegroeid door industrialisatie (ENKA) en de aanwezigheid van militaire oefenterreinen. Wat kunnen we over al die nieuwkomers vinden, buiten het bevolkingsregister en de registers van de Burgerlijke Stand? Wat is er te vinden over de lokale industrieën?

2. Wat is de betekenis van de buurtboeken in Ede en wat is hun waarde bij het genealogisch onderzoek? Kunnen deze boeken een aanvulling geven op hetgeen al via de Herengoederen te vinden is?

Wij bieden u de mogelijkheid om voor deze avond uw vragen rechtstreeks per mail bij het archief in te dienen op het mailadres: gemeentearchief@ede.nl. Natuurlijk kunt u dit ook schriftelijk doen.

Stuurt u dan uw brief met vragen naar Gemeentearchief Ede, Postbus 9022, 6710 HK Ede.

Als u vragen schriftelijk of per e-mail instuurt doet u dat dan onder vermelding van: Vragen voor NGV- bijeenkomst van 28-02-2008.

U kunt uw vragen insturen tot en met 14 februari 2008. De gestelde vragen zullen vanaf die datum ook geplaatst worden op de website van het archief en de NGV-afdeling Amersfoort en Omstreken, evenals het nader uitgewerkte programma van de avond. We hopen velen van u, beginners en gevorderden, te ontmoeten.

Daarnaast bestaat er voor de liefhebbers ook de mogelijkheid een kijkje achter de schermen van de archiefdepots te nemen .

Datum Woensdag 12 maart 2008

Tijd van 20.00 tot 22.00 uur

Plaats Zalencentrum De Kom, zaal De Kommenzaal

Hamersveldseweg 51, 3833 GL Leusden-Centrum

Onderwerp Werken met het genealogieprogramma Aldfaer

Inleider Cor van Rooij, bestuurslid van onze afdeling en van HCC!genealogie

Cor van Rooij wil er een doe-avond van gaan maken. U wordt daarom verzocht, als u in het bezit bent van een laptop computer, deze mee te nemen en te zorgen dat u er vooraf het gratis te downloaden genealogieprogramma Aldfaer (versie 3.5.3) op heeft staan.

Vanaf de website www.aldfaer.net is dit programma gratis te downloaden. Wilt u dit wel maar heeft u hulp nodig, neem dan gerust even contact op met Cor van Rooij.

Vóór de pauze zullen de mogelijkheden van het programma behandeld worden. De verschillende invoer- en uitvoermogelijkheden worden besproken. Na de pauze gaan we met z'n allen een stamboom invoeren. Met het zelf doen leert u tenslotte het meeste. Ook kunnen dan eventuele problemen (als die er zijn) besproken worden. Voor zover de tijd het toelaat worden ook nog verschillende uitvoermogelijkheden bekeken.

Heeft u op voorhand al vragen over het Aldfaerprogramma, stuur ze dan naar de heer Van Rooij.

Hij zal die dan proberen te beantwoorden. Heeft u suggesties laat die dan ook aan hem weten.

Nogmaals voor alle duidelijkheid: er wordt deze avond gewerkt met de Aldfaer-versie 3.5.3. In februari 2008 komt versie 4.xx op de markt met nog meer mogelijkheden. Desgewenst kunnen we die op een andere bijeenkomst behandelen.

Opmerkingen en suggesties kunt u sturen aan: info@cmvanrooij.nl.

Datum Zaterdag 29 maart 2008

Tijd van 14.00 tot 16.00 uur

Plaats Restaurant Oud Leusden, zaal Trekerhof

Vlooswijkseweg 1, 3832 RG Leusden

Onderwerp Computergenealogie

Wie belangstelling heeft voor het gebruik van de computer bij zijn hobby, is welkom op deze werkmiddag. Er zullen verschillende pc's met genealogieprogramma's aanwezig zijn. Deze bijeenkomst is bedoeld om u kennis te laten maken met verschillende genealogieprogramma's en om samen verder te komen door elkaar te helpen bij het oplossen van grote en kleine computerproblemen.

Agenda van de NGV-bijeenkomsten 2e kwartaal 2008

Woensdag 16 april van 20.00 tot 22.00 uur Afdelingsledenvergadering met aansluitend 10-minuten gesprekken

Dinsdag 20 mei van 20.00 tot 22.00 uur Lezing

Agenda van de bijeenkomsten van HCC!genealogie

Elke 3e maandag van de maand in 't Hooghe Landt College, Trompetstraat 1, 3822 CK Amersfoort, aanvang 19.30 uur.

Ledenbestand

We verwelkomen de volgende nieuwe leden in onze afdeling. Wij hopen hen op onze bijeenkomsten te ontmoeten.

Dhr. E. Bette Pr. Margrietlaan 1 3925 HC Scherpenzeel

Mw. E. Cardinaals Uilvlinder 16 3822 AC Amersfoort

Mw. M.M. Pereboom-v.d. Bos Arthur van Schendellaan 14 6711 DC Ede

Dhr. C.M. Verbeek Arnhemsebovenweg 25 3971 MA Driebergen

Van uw voorzitter door Willem van Maren

Op 24 november 2007 vond in Utrecht de Algemene Vergadering plaats. Evenals op de bijeenkomst in april was een van de belangrijkste onderwerpen het vaststellen van een nieuwe stemprocedure. Zodra hierover is beslist kunnen de sterk verouderde statuten van de vereniging worden aangepast. Opnieuw is lang over deze zaak gesproken en alweer kwamen bestuur en afgevaardigden niet met een standpunt waar een meerderheid mee kon instemmen. De huidige structuur van de NGV heeft een duidelijke weeffout. In het verleden heeft men de leden van de functionele afdelingen op dezelfde wijze stemrecht gegeven als de leden van de regionale afdelingen. Dit betekent dat heel veel leden twee of meer keren zijn vertegenwoordigd bij een stemming. De afdeling Computergenealogie heeft op deze wijze een heel zwaar gewicht gekregen en kan daardoor voortdurend een herziening van de statuten blokkeren. Men kan vanzelfsprekend opmerken dat er gewoon volgens onze regels wordt gestemd. De vraag is echter of het wel rechtvaardig is dat sommige leden indirect twee of meer keren worden meegeteld. De zaak is weer vooruitgeschoven.

Ons afdelingsprogramma voor 2008 is gereed. Bestuurslid Hans Faber heeft weer een gevarieerde reeks lezingen georganiseerd. Er zal onder andere door ons bestuurslid Cor van Rooij extra aandacht worden gegeven aan het genealogieprogramma Aldfaer dat een sterk groeiend aantal gebruikers kent. Dit programma is gratis te downloaden en het is de moeite waard om het eens goed te bekijken als u dat nog niet gedaan mocht hebben. Op de computermiddagen kunt u echter ook bij ons terecht met vragen over andere programma's. Die andere programma's zijn zeker even goed als Aldfaer. Uw keuze voor één bepaald programma zal vooral worden bepaald door de prijs en uw persoonlijk oordeel over het gebruiksgemak.

Verslag van de bijeenkomst in het gemeentearchief te Ede

Op dinsdag 2 oktober 2007 waren we te gast in het gemeentearchief van Ede dat gehuisvest is in de kelders van het nieuwe gemeentehuis aldaar. Op bovengenoemde avond werden onze leden er hartelijk met koffie en cake ontvangen door de gemeentearchivaris Peter van Beek en drie van zijn medewerkers. De archieven van de gemeenten Ede en Scherpenzeel mogen zich verheugen in een sterk toenemende belangstelling van zowel speurders naar voorouders als diegenen die vanuit geschiedkundig oogpunt onderzoek doen. Het bezoekersaantal is in de afgelopen vijf jaar vertienvoudigd!

De vier b's

De heer Van Beek legde ons uit dat het archief vier belangrijke taken heeft.

a. beheren, b. behouden, c. benutten en d. bedrijfsvoering. Hij noemt dit de vier b's.

a. Beheren. Daaronder wordt verstaan het verwerven, het toegankelijk maken en het inspecteren van stukken. Hij schatte in dat er jaarlijks ongeveer tien nieuwe archieven aan de collectie worden toegevoegd. Als voorbeeld noemde hij het recentelijk verkregen archief van de Hervormde Gemeente Scherpenzeel over de jaren 1619-1980.

Wanneer dergelijke stukken worden aangeboden moeten ze eerst worden onderzocht op schimmels en zilversjes. Daartoe is het nodig ze gedurende drie maanden in quarantaine te houden in een afgesloten gekoelde ruimte.

b. Behouden. Dat omvat conserveren, restaureren en digitaliseren of verfilmen.

c. Benutten. Voor de bezoekers is er een volledig naar de eis des tijds ingerichte studiezaal met een aantal computers. In deze studiezaal kan men stukken raadplegen uit de kasten maar men kan ze ook door een medewerker uit het depot laten ophalen. Behalve het stimuleren van historisch onderzoek doet het archief ook eigen onderzoek. Verder worden scholen bezocht of komen leerlingen naar het archief voor een les archiefbezoek.

d. Bedrijfsvoering. Dit omvat het bewaren van onze gezamenlijke geschiedenis en het toegankelijk maken daarvan, de dienstverlening in de studiezaal, presentaties, het ondersteunen van verenigingen op historisch gebied en de educatie.

Na deze inleiding deed de archivaris een dringend beroep op de aanwezigen om de resultaten van het eigen onderzoek te publiceren of op het archief in te leveren en het niet op een stoffige zolder te laten liggen.

De rondleiding

Tijdens een rondleiding door het archief bezichtigden wij de drie verschillende depots. We wandelden langs de zes kilometer opgeslagen archiefdozen van 250 verschillende archieven die hier worden bewaard en de grote, uit 15.000 foto's bestaande fotocollectie die in een aparte gekoelde ruimte tezamen met de gedigitaliseerde bestanden goed was opgeborgen.

Een grote verzameling bouwvergunningen neemt veel kastruimte in. Alle bouwvergunningen vanaf de invoering van de woningwet in 1903 zijn hier opgeslagen en te raadplegen. Dit laatste wordt regelmatig gedaan. Makelaars behoren voor eenderde tot de aanvragers. De rest wordt gelijkelijk gedeeld door genealogen en door hen die met historisch onderzoek bezig zijn.

In depot nummer drie liggen stukken jonger dan twintig jaar. Deze worden dagelijks door de gemeenteambtenaren geraadpleegd. Het is dus een werkarchief. Na digitalisering zal plusminus de helft hiervan worden vernietigd.

Drie werkgroepen

En dan is er opnieuw koffie. Vervolgens gaan we in drie groepen onder leiding van de archiefmedewerkers uiteen. De eerste groep krijgt informatie over genealogisch en heraldisch onderzoek in Ede en omstreken. De tweede groep gaat zich bezinnen op de erfgoed-educatie en genealogie en de derde groep gaat zich verdiepen in de mogelijkheden en onmogelijkheden van het digitaliseren van de collectie.

We waren geheel voldaan over deze avond onder de enthousiaste leiding van de heer Van Beek en zijn medewerkers en na een dankwoord van onze voorzitter namen we afscheid van elkaar, waarbij de archivaris ons erop wees dat we elkaar weer zouden zien op de avond van donderdag 28 februari 2008, zelfde plaats, zelfde tijd. Onderwerpen die u op die avond graag zou willen bespreken kunt u bij de redactie melden.

Verslag van de lezing over een nieuwe koers voor Archief Eemland

Lezing door Alice van Diepen, directeur Archief Eemland op 16 oktober 2007

De spreekster begon met de stelling: 'genealogie is een belangrijke hulpwetenschap voor historici'. Als voorbeeld van deze stelling besprak zij voor de pauze het pas verschenen boek: 'Kasteel Stoutenburg rond 1800' geschreven door Lia van Burgsteden. Uitgave 2007.

Kasteel Stoutenburg omstreeks 1900

Lia had het plan opgevat om iets te publiceren over de, nog slechts zeer summier aanwezige Engelse landschapstuin van het voormalige kasteel gelegen te Stoutenburg. Maar bij het zoeken naar bronnen hierover in het Archief Eemland vond zij zoveel gegevens over het leven van de laatste bewoners dat zij het oorspronkelijke plan liet varen en zich ging concentreren op die bewoners. En het resultaat mag er zijn. Met financiële hulp van onder andere de Historische kring Leusden en het Utrechts Landschap, was het mogelijk een bijzonder leuk, fraai geïllustreerd boekje uit te geven. De hoofdpersoon in deze studie was Lucia Theresia van Lilaar (Lilaer) die op 15-01-1819 kinderloos overleed op de leeftijd van 67 jaar. Lilaar betekent Van Liendert.

Op boeiende wijze vertelde de spreekster ons het verhaal over deze Lucia. Na haar overlijden in 1819 werd er een inventaris gemaakt van de inboedel van het kasteel. De erfenis bestond onder andere uit een bedrag van 320.000 gulden.

Het Eemcentrum in 2010

Na de pauze schetste spreekster ons een beeld van de plannen voor de bouw van een geheel nieuw Eemcentrum, dat zal worden gerealiseerd op een terrein tegenover de Koppelpoort. De oplevering zal plaatsvinden in 2010. Reeds nu is Alice één keer per week betrokken bij de bouwvergaderingen en kan zij haar wensen inbrengen. Het Archief Eemland zal op de tweede verdieping slechts een klein deel van het gebouw gebruiken.

Oorspronkelijk was het de bedoeling van spreekster, zoals blijkt uit de vooraankondiging, dat zij zou spreken over de positie van het archief. Zij stelde de vraag: Waar krijgt het Archief Eemland mee te maken?

1. Er zal een toenemend gebruik van internet worden gemaakt
2. Er is een groeiende behoefte aan historische informatie
3. De belangstelling voor de historie zal ook toenemen bij genealogen
4. De bereidheid tot het doen van diepgravend onderzoek neemt af
5. De overheid krijgt een steeds grotere maatschappelijke rol bij het cultuurbeleid en de educatie.

Welke koers zal het Eemcentrum hierbij varen?

1. Grotere marktoriëntatie
2. Verbetering van de website
3. Versterking van het regionale karakter
4. Verbreding van het pakket dienstverlening en presentatie
5. Samenwerking met erfgoed- en culturele instellingen in de regio

Haar plan om dieper op elk van deze stellingen in te gaan, kwam door tijdgebrek niet helemaal uit de verf. Vanuit de zaal, gevuld met genealogen die de grootste doelgroep zullen vormen, werd haar duidelijk gemaakt welke wensen onder ons leven ten aanzien van de bruikbaarheid van het nieuwe archief. Een van deze wensen was de mogelijkheid om onze verenigings-bibliotheek een plaatsje te gunnen. In de studieruimte wil men graag absolute stilte zodat men niet gestoord wordt bij de soms lastig te lezen stukken uit vroeger tijden. Daarnaast wil men graag een ruimte om te pauzeren, waar dan gelegenheid is om over elkaars onderzoek te praten. Zij zal dit wensenpakket meenemen in de voorbereiding en verzocht de voorzitter om haar regelmatig daarbij te adviseren. Wij kunnen terugzien op een interessante lezing en een vruchtbare interactie.

We hopen dat de nieuwe directeur van Archief Eemland een vurige pleitbezorgster zal zijn van onze wensen. We zien haar graag vaker op onze samenkomsten.

Verslag van de lezing 'de krant als genealogische bron'

Lezing door de heer ir. W. van de Westeringh

Eerst was er de ledenvergadering

Op donderdagavond 22 november 2007 hielden we de jaarlijkse afdelingsledenvergadering.

Tijdens de rondvraag maakte ons lid de heer P.R. Smink als voorzitter van de

Landinrichtingscommissie voor de ruilverkaveling Eemland, gebruik van de gelegenheid om aan

onze afdeling een exemplaar van het boek 'Eemland in verandering', ontginning en ruilverkaveling in het gebied van de Eem onder redactie van Jelle Vervloet en Simon van den Bergh, aan te bieden voor onze afdelingsbibliotheek. Een geschenk dat uiteraard dankbaar werd aanvaard. Elders in ons blad wordt aan dit fraai uitgegeven boek meer aandacht geschonken.

De diapresentatie

De heer Van de Westeringh wees ons in zijn inleiding op het feit dat hij op 5 oktober 1989 ook reeds deze lezing voor ons had gehouden. Aangezien ons afdelingsblad toen nog niet bestond is er geen verslag van bewaard gebleven. Met groot enthousiasme en aan de hand van een aantal dia's van advertenties en mededelingen wist de spreker ons te boeien. Het waren niet alleen de advertenties, maar vooral de bijbehorende verhalen die deze lezing zo interessant maakten. Grote bewondering kregen wij voor het vele spuurwerk dat hiervoor nodig was geweest.

Een van de oudste kranten dateert van 1656. Het is de voorloper van de Oprechte Haarlemsche Courant. Hierna volgt in 1672 de Amsterdamse Courant en pas in 1747 verschijnt de Rotterdamsche Courant. Na de Franse tijd verschijnen ook provinciale couranten zoals in 1813 de Arnhemse Courant, in 1814 de Nijmeegse Courant, in 1840 het Tielse weekblad en in 1843 de Tielse Courant.

Enkele voorbeelden

In 1757 werd in de courant een probaat middel aangeprezen tegen de toenmaals heersende runderpest. In 1810 werd in een boomgaard onder een stapel takkenbossen een grote voorraad jenever ontdekt. De boer had op die manier de belasting willen ontduiken.

Een van de meest dramatische berichten was wel die uit 1864. In deze tijd heerste wereldwijd de aardappelziekte waarbij bijna de gehele aardappeloogst verloren ging en de mensen honger leden. In de courant wordt melding gemaakt van de diefstal van aardappels die waren opgeslagen in het veld bij een boerderij. De boer gaf zijn knecht de opdracht om in de nacht de aardappelhoop te bewaken. In het pikkedonker naderde een gestalte die aardappelen wilde stelen. De knecht aarzelde niet en schoot de dief dood. Toen hij het slachtoffer van dichtbij bekeek bleek het zijn eigen vader te zijn. De knecht was zo verslagen door dit voorval dat hij zich in de nabijgelegen sloot verdrong.

Dank zij het krantenverslag over een dodelijke val van een schildersknecht vanaf het dak van een in aanbouw zijnde boerderij kwam de spreker de juiste datum van de bouw van de boerderij van een van zijn voorouders op het spoor. In 1862 werd het gezin van de predikant Ds. Jonckers te Heeteren wel heel zwaar getroffen. Achtereenvolgens verschenen binnen twee weken in de Wageningse Courant de overlijdensadvertenties van acht van de tien kinderen. Allen waren overleden aan dezelfde ziekte. Dit geeft wel aan dat kindersterfte in die tijd veel voorkwam.

In 1938 woedde er een hevig onweer in de Betuwe waarbij een monumentale boerderij door de bliksem werd getroffen en geheel verwoest. Deze boerderij behoorde aan een van de voorouders van de spreker. Bekend was dat deze familie een Statenbijbel had waarin van oudsher de familiegegevens waren genoteerd. Oma had de gewoonte om steeds als een van haar kinderen ging trouwen deze gegevens over te schrijven in een familiebijbel die vervolgens aan het bruidspaar werd geschonken. Maar de oorspronkelijke bijbel was zoek. Tot in Amerika werd bij de nazaten navraag gedaan maar niemand wist iets. Pas nadat dit bericht van de brand was gevonden bleek dat bij die brand ook deze oude Statenbijbel was verbrand.

En dat zijn slechts enkele van de vele boeiende verhalen die wij te horen kregen. U begrijpt natuurlijk dat wij met veel genoegen hebben geluisterd en allen die deze avond niet hebben bijgewoond hebben nu spijt naar ik aanneem.

De krant op internet

Websites waarop u gegevens over historische kranten kunt vinden zijn onder andere:

<http://kranten-historisch.startpagina.nl>

<http://hennekam.archieven.org/?page=kranten.php>

www.kuijsten.de/ouwekranten

www.archiefleeuwardercourant.nl

www.archiefeemland.nl

Een middeleeuwse dateringsmethode door Anton van Nostrum

In de oudste transportregisters van het Stadsgericht van Amersfoort wordt een oude methode om de datum aan te duiden gehanteerd. Dat wil zeggen: boven de aktes wordt de dag van de week vermeld gevolgd door de vermelding van een gedenkdag van een of andere heilige of een andere feestdag. Alhoewel de aktes in het 'Nederlands' gesteld zijn, is de datumaanduiding grotendeels in het Latijn. Omdat deze methode van datering tamelijk specialistisch van karakter is, heb ik zoiets natuurlijk niet paraat, maar geheel nieuw is de materie nu ook weer niet omdat ik in een ver verleden daarmee al eens geconfronteerd was toen ik doopboeken bestudeerde. Genoemde dateringsmethode wordt onder andere gebruikt in register 436-03 dat de periode 1540-1552 behelst.

De theorie over dergelijke datums is te vinden in meerdere handboeken over chronologie (zie literatuurlijst). In het kort komt het hierop neer.

De dagen van de week kunnen op twee verschillende manieren worden aangeduid:

feria prima dies Dominicus, Dominica, dies Solis zondag
feria secunda dies Lunae (Lune) maandag
feria tertia dies Martis dinsdag
feria quarta dies Mercurii woensdag
feria quinta dies Jovis donderdag
feria sexta dies Veneris vrijdag
feria septima dies Sabbati, Sabbatum, dies Saturni zaterdag

Meestal werd het systeem uit het linker rijtje gebruikt. Wel werd het woord feria (= dag) vaak weggelaten. Letterlijk staat er: 1e dag, 2e dag, 3e dag, etc. Men begon de week met feria prima of korthedshalve prima (= zondag) en telde vervolgens door tot en met vrijdag die met sexta aangeduid wordt. De zaterdag wordt in register 436-03 vermeld als saterdach, een enkele keer als sabbatum. De dagen worden door een soort code weergegeven. De daarvoor gebruikte cijfertekens zijn in onderstaand overzicht opgenomen.

Behalve de namen van de wekdagen komen rond een heiligendag verschillende uitdrukkingen voor om de dagen ervóór en erná te bepalen. De belangrijkste zijn ante (= vóór) en post (= ná). Een enkele keer wordt in die gebruikt om de dag zelf aan te geven. Soms wordt in profesto (= daags voor ...) gebruikt.

Na het cijferteken en de vermelding vóór/ná volgt de naam van de gedenkdag van een heilige (Bonifatius, Odulphus) of de naam van een religieuze gedenkwaardigheid waaraan men een bijzondere dag toegekend heeft (aswoensdag, Pasen, Pinksteren, Hemelvaart). De gedenkdag van een heilige wordt op een vaste datum gevierd. Het is mij gebleken dat men in die tijd (1540) bij de secretarie in Amersfoort de heiligenkalender van het bisdom Utrecht volgde. Die is te vinden op de Duitse website van Grotefeld: <http://www.manuscripta-mediaevalia.de/gaeste/grotefeld/grotefeld.htm> (gaeste = gäste). Het moet op het hart gedrukt worden dat het niet vanzelfsprekend is dat binnen genoemd bisdom de kalender van Utrecht werd gebruikt. In een andere eeuw, bij een andere Amersfoortse instelling (klooster, abdij, gilde, parochie) kan men grote afwijkingen tegenkomen, laat staan in een ander bisdom. Als voorbeeld daarvan verwijs ik naar het Kalendarium dat bij Van Rootselaar op bladzijde 394 vermeld wordt, dat – afgezien van de vele paleografische tekortkomingen – op bijna twintig dagen afwijkt van de Utrechtse Kalender. Toch zegt Van Rootselaar dat hij het ontleend heeft aan een missaal dat ooit in Amersfoort in gebruik is geweest bij de Vicarie van Cornelius Everhardi (gesticht 23-11-1464) en dat in zijn tijd in het bezit was van de Kerk van de H. Franciscus Xaverius. Nog Amersfoortser kan bijna niet. Thans bevindt dit boek zich onder de naam Missale Trajectense in het Museum Catharijneconvent te Utrecht.

De jaartijl

Boven aan elke bladzijde staat XL (= 40). In de textielbranche betekent dit heel wat anders dan in de paleografie. In ons geval duidt dit aan in welk jaar de onderhavige akten geschreven werden,

dus voluit 1540. De laatste akte in dat jaar werd ingeschreven op 22-12-1540. De daarop volgende akte is gedateerd 04-01-1541. Het jaarcijfer wisselt dus met Kerstmis of Nieuwjaar, in elk geval niet met Pasen. Eind 1541 wordt duidelijk dat we Kerstmis kunnen uitsluiten. De laatste akte in december is (omgerekend) gedateerd 29-12-1541, de daarop-volgende akte 04-01-1542. Kennelijk is het jaarcijfer tussen deze data met 1 verhoogd. We hebben hier te maken met de zogenaamde Nieuwjaar-stijl.

Bijzondere datumaanduidingen

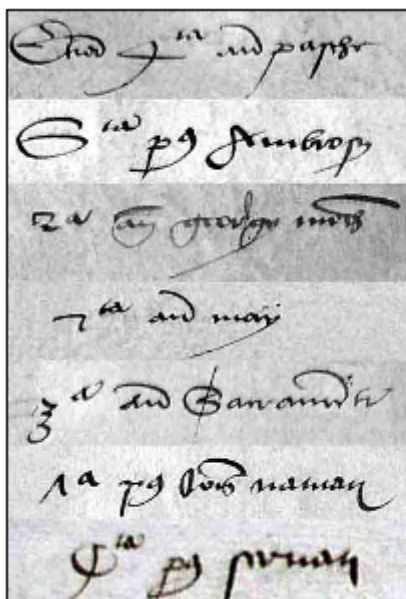
Een eenvoudige datumaanduiding volgens bovenstaand systeem zou kunnen luiden: quarta post Pascha. Het betekent niet de vierde dag na Pasen, maar woensdag na Pasen. Pasen werd in 1540 gevierd op zondag 28 maart. Dus de woensdag daarna is het 31 maart. Zo ook: tertia ante Nicolai: dinsdag vóór Sinterklaas. De feestdag van de Goedheiligman wordt op 6 december gevierd. Dat was in 1540 op een maandag. De dinsdag daarvóór was het 30 november. Er zijn handige computerprogrammaatjes die ons bij zo'n omrekening behulpzaam zijn. Eén daarvan is te vinden op <http://www.grijsbaard.nl/Kalcalc/> en is gratis te downloaden.

Na het normale zijn er altijd uitzonderingen en moeilijkheden te vermelden. De vermelding quarta ante maii betekent letterlijk woensdag voor mei. Met mei wordt hier 1 mei bedoeld. In een andere context wordt deze dag ook wel meidach genoemd. In 1540 viel genoemde woensdag op 28 april, omdat 1 mei op een zaterdag viel.

Ook is het opletten geblazen bij de aanduiding prima post Jacobi (zondag na Jacobus). Er zijn meerdere feestdagen waarop ene Jacobus herdacht werd (zie Grotefend). Uit de voorafgaande en navolgende datumaanduidingen in ons register is af te leiden dat we in de zomer zitten. We moeten dus kiezen voor de feestdag van Jacobus de Meerdere (Jaco-bi Apostoli) op 25 juli. De andere Jacobusdagen vallen in januari, mei en november. Maar in 1540 viel 25 juli zelf op een zondag! Is hier misschien een foutje gemaakt door de secretaris? Nee, want de zondag waarop Jacobus gevierd werd, zou aangeduid worden met prima in die Jacobi. De zondag ná Jacobi – dus een week later – kan wél aangeduid worden met prima post Jacobi. We moeten dit post dus héél letterlijk opvatten. Een week na 25 juli 1540 is het 1 augustus.

Hetzelfde 'post'-verschijnsel hebben we aangetroffen bij quinta post Johannis Nativitatis (donderdag na Johannes Geboorte). Deze heilige wordt ook wel Sint-Jan genoemd wiens feestdag op 24 juni valt. In 1540 was dit een donderdag. Een week later is het dus 1 juli. Ook ben ik tegengekomen quinta post Martini hyemalis (Martinus in de winter). Als u het zelf eens wil proberen, u moet uitkomen op donderdag 18 november 1540.

Enkele voorbeelden van datums uit de praktijk van de paleografie

Etiam quarta ante pasche
(eveneens woensdags vóór pasen)

Sexta post Ambrosii (vrijdags na Ambrosius)

secunda ante georgii militis
(maandags na Sint-Joris, soldaat)

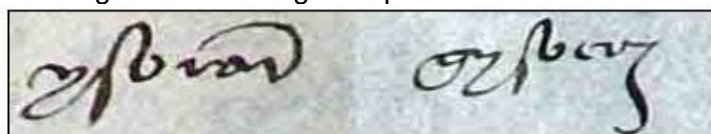
quinta ante maii (donderdagdags vóór 1 mei)

tertia ante Sacramenti
(dinsdags vóór Sacramentsdag)

prima post Joannis nativitatis (zondags na Sint-Jan Geboorte)

quarta post Servati (woensdags na Servatius)

Ronduit 'instinkerig' is de volgende: sexta post Victor (+ afkortingsteken). Hier zal Victoris (Victoirsdach) bedoeld zijn en we kiezen dan ook feilloos uit een stuk of tien mogelijkheden in Grotefend voor 10 oktober, want we zijn duidelijk bezig in de herfst van 1540. De vrijdag na 10 oktober in dat jaar was het 15 oktober. De betreffende akte werd dus ingeschreven op vrijdag 15-10-1540. Echter ...! Enkele voorafgaande aktes zijn gedateerd in november en we hebben ook al enkele aktes gehad die in december gedateerd moesten worden (quarta, quinta en sexta post Andree). Dat zou dus inhouden dat de secretaris de betreffende akte geantidateerd heeft, terwijl hij op andere plaatsen zelfs heel nauwkeurig aangeeft dat hij 's morgensvroeg (de mane) of ook wel 's avonds (sero) werkt. Hier gaat kennelijk iets goed fout! Kiezen we uit de vele mogelijkheden in Grotefend echter voor Victorini op 2 december, dan levert dat een veel betere oplossing voor ons probleem. Genoemde feestdag viel in 1540 op een donderdag. De dag daarna was het vrijdag die met sexta post Victorini aangeduid zou worden. Deze datum past precies in de opeenvolging van de dateringen. We hebben aanvankelijk dus het afkortingsteken foutief geïnterpreteerd.

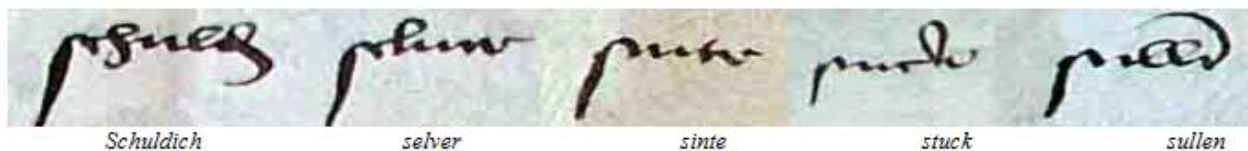

sb-ligaturen in Ysbrant en in Gysbersoen

De praktijk van het transcriberen

Een artikel over datumaanduidingen zou niet volledig zijn zonder enkele foto's met praktijkvoorbeelden. De functie van de streep boven diverse woorden zult u wel kennen: die duidt aan dat een woord of naam verkort opgeschreven is. In de transcriptie zijn de toegevoegde letters cursief weergegeven. P9 is de afkorting voor post of eigenlijk posterus. De Griekse y (met of zonder puntjes) aan het einde van de heiligennamen – en ook bij maanden – dient getranscribeerd te worden als -ii. Het is dus Ambrosii, Georgii, januarii, februarii, maii, etc. Met maii wordt 1 mei bedoeld, ook wel mei-dag genoemd.

De oplettende lezer heeft natuurlijk allang gezien dat in bovenstaande voorbeelden bij pasche de c ontbreekt. En bij Servati ontbreekt de e. De y in Ambrosy is ook anders dan de y in georgy en in may. We hebben hier te maken met zogenaamde ligaturen. Een ligatuur is een versmelting van twee letters tot één (nieuw) letterteken dat in één vloeiende pennenstreek neergeschreven wordt zonder dat de pen het papier verlaat.

Schuldich

selver

sinte

stuck

sullen

Tijdens de hoogtijdagen van de middeleeuwse schrijfkunst, ver voor de uitvinding van de boekdrukkunst, werden ligaturen – ook wel rondboogverbindingen genoemd – veelvuldig toegepast om de schrijfsnelheid bij het 'blokletterachtige' boekschrift te verhogen. In de 15e eeuw ontstaat het lopende schrift zodat de echte ligaturen verdwijnen. Midden 16e eeuw zijn ze bijna alle verdwenen, maar de st-combinatie houdt nog lang stand. In ons register worden ligaturen veelvuldig toegepast, in elke regel, niet alleen bij de datumaanduiding. Een mooi voorbeeld van een sb-ligatuur vinden we in de naam Ysbrant. De stok van de b zit vast aan de boog van de lange-s. Hetzelfde zien we in bovenstaande praktijk-voorbeelden bij de combinatie sc en se in pasche en Servati die volledig aan elkaar geschreven zijn en niet meer van elkaar te onderscheiden. Ook gebeurt dit bij -sy aan het eind van Ambrosii. Als laatste bijzonderheid is nog te vermelden dat in Latijnse teksten in de Middeleeuwen de ae bijna altijd als e weergegeven wordt. Mariae wordt geschreven als Marie. Penultimus (= voorlaatste) zoeken men in het woordenboek bij paenultimus. Penultimo januarii dient dus vertaald te worden met 30 januari. Hierboven werd al geschreven over Lune en Andree in plaats van Lunae en Andreae. En Juliani (27 jan.) is een man, maar Juliane (16 feb.) is een vrouw! Verder worden de t en de c vaak omgewisseld wat tot grote verwarring leidt. Op plaatsen waar een t staat die als een s-klank uitgesproken wordt, wordt stevast een c geschreven. Oorzaak hiervan is gelegen in het feit dat oorspronkelijk voor de t de Griekse letter τ (tau) gebruikt werd die nagenoeg hetzelfde werd geschreven als de c. Tertia wordt dan geschreven als tercia. Ook bij

heiligennamen en maanden komt men dergelijke verschijnselen tegen, bijvoorbeeld bij Bonifacii en marcii. Ook bij Ponciani en Pontiani wordt verwarring gezaaid, want het betreft hier slechts één heilige (Pontianus, bisschop van Rome 230-235).

Kortom, er zitten duizend haken en ogen aan de omzetting van een middeleeuwse datering naar de moderne vorm.

Literatuur

Grotefend, dr. H. Taschenbuch der Zeitrechnung, blz. 23

Strubbe, E.I. en Voet, L. De Chronologie van de Middeleeuwen, blz. 24-25

Wijnaendts van Resandt, W. Dagen, maanden, jaren, tijdrekenkunde in kort bestek, blz. 20-21.

Dekker, C., Baetens, R. en Maarschalkerweerd-Decamps, S. Album Paleographicum XVII Provinciarum.

Cappelli, Adriano; Lexicon Abbreviaturarum dizionario di abbreviature Latine ed Italiane.

Kienhorst, Hans & Kors, Mikel Transcriberen van Middelnederlandse teksten 2005 (cursus van de Radboud Universiteit Nijmegen te vinden op [http://www.let.ru.nl/trans-criberen/...](http://www.let.ru.nl/trans-criberen/))

In de voetsporen van mijn voorouders, Amersfoort 1605 / 2007

door Antonia Veldhuis

Modern spul

“Niks waard, dat moderne spul”, sprak een ongeveer 14-jarige jongen vorige week toen hij tegelijk met mij bij een parkeerautomaat stond. Hij deed verwoede pogingen er een kaartje uit te halen.

Voor wat betreft het apparaat kon ik het wel enigszins met hem eens zijn, het had inderdaad kuren. Maar dank zij de moderne techniek die hij zo verfoeide kon ik me goed voorbereiden op een paar dagen vakantie in Amersfoort en omstreken. En op de wandeling die ik van plan was te maken in de plaats waar vierhonderd jaar geleden mijn voorouders woonden.

In het blad van de Genealogische Computervereniging schreef ik in het septembernummer van dit jaar een artikel over hoe ik rondwaalde in Alkmaar en Hoorn, beide plaatsen waar ook voorouders hadden gewoond. Hoe ik ze niet “opzocht” in het Archief, maar hoe ik liep waar zij liepen en de kerk in ging die zij ook bezochten. Alleen had ik toen niet van tevoren informatie over stad en gebouwen opgezocht. Deze keer deed ik dat wel, op internet.

Internet

Ik zocht via www.google.nl op “historisch wandelen Amersfoort” om me alvast wat in te lezen. Ik printte een stadswandeling (www.rijdesaandegracht.nl/pdf) en keek bij Afbeeldingen in Google (boven het zoekscherm) naar plaatjes van Amersfoort. Ook de VVV gaf bruikbare informatie voor een “bezoek” aan mijn verre voorouders. Door intikken van trefwoorden en uitsluiten van sites door gebruik van woorden met het minteken ervoor kwam ik nog een paar bruikbare pagina's tegen. Ik noem er een paar: op <http://ar-chieff dienst.exsilia.net/pictura/heva-zoeken.php> stonden gegevens over inwonertallen en de geschiedenis. In de 16e eeuw ging het – aldus de site – economisch minder met Amersfoort, in de 18e eeuw woonden er nog maar 8000 mensen. Momenteel zijn het er 140.000. Dat laatste aantal vond ik ook op http://nl.wikipedia.org/wiki/Hoofd--_pagina. Info dateerde van 1 juni 2007 en was afkomstig van het Centraal Bureau voor Statistiek. De Sint-Joriskerk – die er al eeuwen staat – bleek een homepage te hebben: <http://www.sint-joriskerkamersfoort.nl/mambo/>. Ook een leuke is http://www.bertsgeschiedenis.nl/index_amers-foort.htm. Info over Amersfoort, waarop de onderstreepte items weer doorlinken. Genoeg gegevens dus om in de voetsporen van mijn voorouders te kunnen treden.

Te jong

Sommige takken in mijn kwartierstaat heb ik tot 1700 terug. Bij gegevens rond 1600, die mogelijk tot die familie behoren, moet ik dan constateren dat die te vroeg zijn. Bij mijn wandeling door Amersfoort constateerde ik herhaaldelijk dat gebouwen te jong waren, te laat waren gebouwd. Amersfoort heeft 380 rijksmonumenten en een beschermd stadsgezicht. Maar er zijn slechts enige tientallen panden die mijn voorouders ook zagen.

Mijn voormoeder Aeltje van Loenresloot was een dochter van Anthonis van Loenresloot en Jacomine van Westrenen Dier (zie noot 1). Ze trouwde in 1605 met de landschrijver van Drenthe,

Balthasar Lijphart, en vertrok naar het noorden. Haar zus Johanna ging in 1617 naar Groningen. Ook de zusters Rutgera en Cornelia verlieten Amersfoort. Hun ouders waren al voor die tijd overleden. Er bleven slechts wat neven en nichten over in de stad. Erg vaak zal Aeltje niet terug zijn geweest. Toen ze vertrok is ze misschien door de Koppelpoort gereden en is dat het laatste wat ze zag.

In 1639 komt ze even in Amersfoort terug, met haar zoons Theodorus en Andries Lijphart. Ook de zussen Cornelia en Johanna zijn er dan. Voor notaris Johan van Ingen (zie noot 2) machtigen ze hun neef Jacob van Westreenen om hun land buiten Cruyskenpoort, genaamd de Kattekamp (zie noot 3), te verkopen.

Wandelen in de voetsporen

Veel gebouwen in Amersfoort waren gebouwd na Aeltjes vertrek, maar ik kon wel even de sfeer proeven. En zag enige gebouwen die zij ook heeft gezien.

Zo keek ik naar de Koppelpoort, wandelde langs de vroegere binnenhaven aan de Havik en kwam via de Lavendelstraat op De Hof. Ik ging daar over het plein naar de Sint-Joriskerk, ongetwijfeld heeft zij dat ook gedaan. In de kerk zag ik graven van plaatsgenoten, de meeste waren van na Aeltjes tijd. Ook bijgaande foto was dat, mogelijk haar opa of een neef. De verwarming brandde, het gebouw was dus lekker warm.

. In Aeltjes tijd zal het er meestal een stuk onaangenamer zijn geweest. Het café In den Grooten Sloock was gesloten. Anders had ik er, misschien evenals 'oma', een bakkie gedaan. Ze had het alleen anders genoemd. De meeste muurhuizen die ik zag waren er nog niet rond 1600, maar het water van de grachten liep er toen ongetwijfeld ook

Weer terug

Thuisgekomen heb ik de wandeling in Aeltjes stad nog even vanuit de lucht bekeken via www.maps.live.com. Na intikken van Amersfoort in het vakje linksboven en Search geven opent er rechts op het scherm een kaart. Vergroten en verkleinen kan met het plus- en minteken, in een vergrootglas. Aanklikken van Bird's eye (boven de kaart, licht op als er foto's zijn) geeft een aanvliefoto.

Drukken op de pijltjestoets links van de afbeelding geeft de luchtfoto vanuit een andere windrichting. Ik zag nog even de straten waar Aeltje en ik liepen en ik even op een andere manier met genealogie bezig was. Eens niet naar voorouders zoeken in een archief, maar sfeer proeven in hun omgeving. Ook al zat er dan vierhonderd jaar tussen.

Noten

1. Zie het voorgeslacht van Aeltje van Loenresloot in het artikel in Gens Nostra, februari 1982, jaargang XXXVII, No. 2, blz.57.
2. (noot van de redactie) Johan van Ingen woonde waarschijnlijk in de Krommestraat, zijn naam wordt daar tweemaal genoemd bij de belendingen en in 1657 verkoopt hij een huis, ook in die straat gelegen. Hij was toen weduwnaar.
3. (noot van de redactie) De Cruyskenpoort heeft nooit bestaan. Waarschijnlijk wordt de Trysgenspoort (Sint-Andriespoort) bedoeld. De Kattekamp lag in de buurt van de huidige Zwaanstraat. Zie ook Amersfoort lag aan zee door Margriet Mijnsen-Dutilh, uitgave SPOU 2007 pag. 55.

Uit de Werkgroep Notariële Aktes door Anje G. Bousema-Valkema

Schoonmoeder mag achterstallige betaling innen

Notaris Johan van Ingen AT002a003, folio 327v-328.

Op 18-07-1634 compareren voor notaris Johan van Ingen: Goris Aertszn Botter, borger, inwoner alhier. Hij machtigt Jacobgen Otten, weduwe van Harman Dircxzn, timmerman, zijn huysvrouw's moeder om uit zijn naam en van sijnen 't wegen met vriendschap of met recht en justitie te vorderen van Claes Claeszn Verschuer, wonende te Hoorn 376 gld. 11 st. en 4 penningen metten interesse vandien of anders betalinge van deselve, daervoor sich de comparant voor de voornoemde Claes Verschuer t.b.v. Henrick van Nulde tot Nijkercken als principale debiteur verobligeert heeft te betalen, waarvan de geconstitueerde betaaldag onlangs is verstreken en hij comparant voor de voldoening van dien wordt gemolesteerd, alles in kracht van zeker accoord in dat 05-04-1634. De voors. penningen te ontvangen, quitantie te passeren en verder alles te doen hetgeen hij zelf present zijnde zoude doen. Getuigen: Henrick Rijcxzn en Evert Rijcxzn.

Geleend boek niet teruggebracht

Idem, folio 334

Op 30-09-1634 compareren voor notaris Johan van Ingen: Mr. Elias van Weede wonende te Amersfoort verklaarde ter instantie en requisitie van de Erenrijke joffer Maria van Snoock, weduwe van Mr. Daniel van Weede in sijn leven Raedt ordinaris in de hove van Utrecht, hoe dat hij comparant een lange tijd geleden aen de E. Heere Pallaes eerste Raedt 's Hoofs van Utrecht op sijn E. verzoek gedaen en geleent heeft uytte bibliotheecque van de voorn. Raedsheer Weede saliger zeker boek daerinne stond de ordonnantie van de Ed. Hove voors. ende der steden Utrecht ende Amersfoort bekleed met Annotatien van de verscheijden rechten ende gewesen vonnissen ende constumen derselver daerop bij saliger Mr. Peter van Weede in sijn leven advocaat 's Hoofs voors. mit sijn eygen hand geschreven en aengetekent (gelijck hetzelve boeck bij hem comparant tevorens aende E. Heere Straten, mede-Raedt 's Hoofs voors. mit consent van de voors. weduwe gedaen was ende daer te vorens de voors. weduwe selfs aen de E. Heere Ploos, Heere van Thienhove gedaen hadde omme daeruyt enige uyttekeninge te doen vant geen haer EE. dienen mochte, die beyde 't voors. boeck des vermaents sijnde geerne ten dancke gerestitueert hebben). En also de voors. weduwe doleerde dat de voors. Heere Pallaes onwillig was totte restitutie onaengesien men sijn E. tot verscheyden reysen daarvan aengesproocken hadde, ende nu ten laesten van antwoord gaff dat het voors. boeck bij den comparant hem geschonken was, heeft hij comparant bij desen verclaert 't voorschreven boeck aende voornoemde Heere Pallaes alleen 't sijne E. begeerte geleent ende gedaen te hebben, omme daer uyt gelijcke uyttekeninge te doen, ende daarna aende de voornoemde weduwe wederom te restitueren, gelijck die boven geschreven Heeren gedaen hebben. En alsoo de weduwe alhier present daarvan versocht acte om haer daermede te behelpen, is haer dese gegonst. Getuigen: Cornelis van Lielaer en Helmich Janszn.

Grondbezit in Vlaenderen en Engeland

Idem, folio 345-345v

Op 09-03-1635 compareren voor notaris Johan van Ingen Rijck van Diest, oud-borgemester deser stad en joffer Theodora van Wely, echteluyden. Zij machtigen Jacques Lhermite, hun schoonzoon en zoon, respectivelijk, om de helft der landerijen mitsgaders getimmer genaamt 't Huys van Pacientie, bepotinge en beplantinge met al haar toebehoren in de polders van Watervliet en Bourchoute int graefschap van Vlaenderen daarvan de ander helfte competeert joffer Constantia Lhermite, weduwe van wijlen Cornelis Jacobszn, mitsgaders haarluyder comparanten gedeelte der landerijen possiderende met Sr. Wilhem van Wely, cum socijs, gelegen in 't coninckrijk van Engeland omtrent 8 mijlen boven Hull te verpanttschappen of bezwaren tot sodanige somme van penningen als deselve Jacques Lhermite haerluyder comparanten soon believen en goedduncken sal en dat voor de gerechte daer onder deselve sorteren en gelegen sijn, sulcx en in voegen bevonden sal worden te behoren tot de meeste verzekeringe van degeene die de penningen op de voors. goederen of op enige vandien te pande geven of op interesse beleggen sullen. Des dat deselve pandtschap of constitutie van renten (die uit de vruchten der voors. goederen of enige vandien sullen worden jaerlijks ontvangen) te allen tijde sal mogen worden aff gedaen en afgelost met de penningen daervoor deselve goederen of enige vandien verpandtschap of bezwaard sullen sijn. En dit alles opdat Jacques Lhermite hun voornoemde zoon en gemachtigde de voornoemde penningen die hij op de voors. goederen of enige vandien lichten sal, of daervoor hij deselve

verpandtschappen hem sullen strecken tot bevrijdinge van sodanige borgtochten als hij voor de comparanten heeft gepresteert en vorder op de schuld die deselve gemachtigde aen hem andersints ten afteren is, wienshalve na ontvangen der penningen tussen de comparanten en haerluyder gemachtigde sal worden geliquideerd, sonder arch. Verzoekende hiervan acte, is dese. Gedaan ter woonplaatse van Jaques Lhermite te Amersfoort. Getuigen Mr. Gijsbert van Dompsele, schepen deser stad en Elias Janszn, wijnverlater.

Testament van welgestelde ouders in Woudenberg

Idem, folio 346v-349

Op 18-03-1635 compareren voor notaris Johan van Ingen: Frans van Trijest, Scholt tot Woudenberch en Jannichgen Fransdr. zijn huysvrouw (die ziek te bedde ligt), brieve van octroy 06-07-1622, hof van Utrecht, zij revoceren alle voorgaande testamenten, en int byzonder die zij gemaakt hebben op 11-01-1623 voor notaris Gerrit Kuijff te Utrecht, zij zullen allemaal krachteloos en van onwaarde zijn, ende begerende haerluyder kinderen te verzorgen van vrede en vruntschap en tussen deselve alle twist en onenigheid te voorkomen hebben zij te rade bevonden ieder zijn partagie en erfdeel aan te wijzen en te egaliseren so veel doenlijk is en verder opnieuw te disponeren en hebben zij dit gedaan als volgt:

– zij hebben aan de kinderen van haerluyder beider overleden zoon, Anthonis van Triest (boven hetgeen hun zoon ten huwelijk ontvangen en daarbuiten nog gehad heeft) gemaakt bij desen het huys met 2 hofsteden, staende ende gelegen a/d Noordzijde van de Voorstraat tot Woudenberch, streckende van deselve Voorstraat tot aan de Kerckgraff toe, daer oostwaarts de oude Kerckensteegh, westwaarts haerluyder huysinge, bij Reyer Huijgen bewoont, gelegen zijn, daerbij deselve kinderen van haerluyder overleden zoon mede sullen genieten die 6 schaer weijens op de Meent en de verdere gerechtigheid daaraan behorende, met al hetgeen daar verder aard en nagelvast en daerop is, so wel schuyr als andersints, daer van d'eene hofstede, daer de steenen camer op staat, is 't thijns en thijendt vrij, noch maeckten zij de voorn. kinderen van haerluyder zoon, 3 dammaten lants deselve gelegen sijn in Seldrecht tussen beide die Weteringen.

– alles met voorwaarden dat deze kinderen de voors. goederen in eigendom niet sullen mogen aanvaarden off sij sullen der testateuren boedel en gemeene erfgenamen eerst hebben gevrijdt en affgedaen die borchtochten, daer die testateuren voorstaen aent Weeshuys tot Utrecht en de E. Johan van Noortwijck, Domheer. Dat ook deze kinderen geen heerlijkheid of voordeel sullen mogen preatenderen uit wat saecke 'tselve soude mogen wesen, also bij testateuren in derselver portie der voors. goederen daerop well geleth en hen meer gemaakt is, dan hen wel soude competeren en dit doordien het haerluyder enige zoon is geweest.

– verder maeckten de testateuren uit haerluyder beider goederen Adriaentgen van Trijest, vóórdochter van Frans van Trijest, mede testateur en huysvrouw van Gerrit Rijckzn, boven hetgeen sij in huwelijk en daarbuiten gehad heeft, een camp lants gelegen in Neder-Eeckerijs 't eijnden aen de straet tot Woudenberch, streckende van de Geresteijnsen dijck aff tot den Eeckerijster dijck toe, met nog een camp lants aan de Huijsteeder sijck, gelegen in Overeeckerijs en nog haerluyder testateurs aenpart van het land gelegen in Over en Nedereeckerijs, gelijkx die testateuren met de voors. Gerrit Rijckzn, haerluyder swager 't selve te samen van Gerrit van Schaffelaer en Aert Lam gecoft hebben en noch omtrent 6 oude halff margen lants gelegen in Slabbendel, mitsgaders vierde half dammaten lants gelegen onder Bunschoten aen de Nieuwe weg, genaamd de Demmer en nog het tweede Campgen in Seldert, wesende omtrent het vierendeel van 6 dammaten gelegen tussen het campgen 't welck bij de testateuren aen Goortgen van Trijest haerluyder dochter hierna gemaakt wordt en tussen de Selderse Weteringe, alles met de bescheijde dat alsoo de testateuren d'voornoemde Adriaentgen hiervoren gemaakt, hebben die Camp 't eijnd in de straet Neder-Eeckerijs daer die erfgenamen van de heer van Geresteijn een cleyn hockgen aan de Geresteynse steech aff toecompt, dat deselve haerluyder swager en dochter en derselver nakomelingen niet veerder komen sullen dan tot het hockgen toe. Maar soo de testateuren 't selve hockgen van de voorn. erfgenamen mochten kopen, soo sal deselve Adriaentgen van Trijest 'tselve mede hebben en anders niet en in zulke gevalle soo sij 'tselve hockgen mede competeren en genieten in de boedel daervoor inbrengen 200 car. gld. eens.

– maakten de testateurs aan Gijsbertgen van Trijest, haerluyder beider dochter, huysvrouw van Helmert Franszn van OverEem boven hetgeen bij haar ten huwelijk en daerbuiten ontvangen is, haerluyder testateurs gedeelte, sijnde de rechte helft vant Erve Groot Rumelaer en het halve getimmer daerop staende, als mede het bovenste stuck op het Weteringsche Erffken aan de Zeedijck de warf over tot het plagvelt of plagmaat toe. Item het Rumelaerse padstuck, mitsgaders die eene trijp van de lange ackeren verstaende die Noortsijdt van deselve lange ackeren tot die Benedenste Camp toe.

– vermaakten aan Meijnsgen van Trijest, haerluyder beider dochter, huysvrouw van Evert Lambertzn, boven hetgeen bij haar ten huwelijk en daerbuiten ontvangen is: Een huysinge en hoffstede met 3 schaer weijens op de meent en alle getimmer daerop staende, daer die testateurs tegenwoordich in en daerop wonen, met die reste vant Weteringse Erffgen, vande Weteringse dijk tot die lange ackeren toe, dwars over, soo breed het erfgen is met de shcuyr daerop staende. en dan voorts die Zuidzijde van de Langeackeren en die plagmaat tot het bovenste toe dat de huysvrouw van Helmert Franszn hiervoren gemaakt is. Mits dat deselve huysvrouw van Helmert Franszn en Meijnsgen van Trijest de ongelden vant voors. Erffgen sullen dragen naer advenant en ijgelick lant heeft en ook tegens malcanderen gehouden sijn half en half te tuijnen en breder en uit te weteren en bauwercken maecken.

– vermaakten aan Maijken van Trijest, huysvrouw van Adraen Mathijszn van Langelaer, boven hetgeen bij haar ten huwelijk en daerbuiten genoten is, het Erffgen aent Heetvelt Loeffs genaamt, wesende keurmoedich goet, anders vrij sonder lasten, mitsgaders 9 dammaten landts gelegen tot Bunschoten te veen aen de Colck streckende van deselve Colck tot de nieuwen wech toe

– vermaakten aan Goortgen van Triest, huysvrouw van Anthonis van Houff, boven hetgeen bij haar ten huwelijk ontvangen en daerbuiten genoten is, een huysinge en hoffstede daer Reyer Huijgen in en daerop woont, met 3 schaer weijens op de meent en alle zijn vorder gerechtigheid staende mede aan de Noordzijde van de Voorstraat tot Woudenberch naest aen het huys hiervoren de kinderen van Anthonis van Triest zaliger gemaakt. Mits dat dit huys zijn gerechtigheid behoudt om in de muyre vant groote huys te mogen aenackeren in voegen als het tegenwoordich is. Nog maeckten zij de-selve dochter Goortgen het huys op de Loo-dijck met het uijtterdijckgen daer 't op staet en 12 dammaten lants in de polre De Haar daeraen gelegen met het oude Kooijt-gen gelegen tussen de Loodijck en de Seldersen dijk, mitsgaders nog een Campgen daeraen, wesende omtrent het vierendeel van 6 dammaten in Seldert gelegen.

– verder legateerden zij Meijntgen Evert Lambertzn dochter, die bij henluyden woont 600 carolusgulden eens en dit bij so verre Meijntgen Everts haer nae der testateuren en vrunde raedt well ende eerlick draecht en niet anders dan met vrunden raedt haer ten huwelijk begeeft, tot welke einde haerluyder testateuren erfgenamen de voors. 600 gld t.b.v. Meijntgen op rente setten en op laten loopen zullen. Ende soo wanneer sij deselve hoofsomme en de renten vandien, als zij met vrunden raedt compt te huwelicken ofte andersins buyten huwelijk bij vrunden consent van doen mochte hebben, altijts sal mogen krijgen en genieten, soo wanneer sij deselve bij der testateurs leven in huwelick niet en hadde genoten, maar soo deselve Meijntgen haerluyder nichte quam te overlijden sonder wettige levende blijckende geboorte na te laten sullen de voors. 600 gld. wederom komen op haerluyder testateuren kinderen, kindskinderen en erfgenamen, gelijckelijck te verstaen indien sij Meijntgen deselve 600 gld. achterlaet en alsulcx niet verteerd hadde.

– belangende hun verdere goederen, roerende, onroerende, heerlijke, deelbare, renten acten en crediten, inboedel en huisraad, meesen in de vaelt, coorn opt velt en in de bergen en schuyren haeff en beesten, mitsgaders bouwgereedschap, geld, goud etc. etc. geen goederen uitgezonderd, die zij nalaten zullen, die vermaken zij bij deze aan de voorn. 5 dochters en de kinderen van hun zoon, i.p.v. hun overleden vader, ieder evenveel en voor het rechte 6e part, sulcx dat Adriaentgen van Trijest niettegenstaende sij een voordochter is daarin mede so diep sal deylen als de andere haerluyder gesamentlijke kinderen.

– nog is het hun wil dat ieder der voors. kinderen en de zoonskinderen zullen behouden en niet afgeijtscht worden hetgeen deselve in huwelijcksgoed en daerbuiten of na gehad hebben, of wat de

testateurs voor hun'tschot of betaald hebben, of ook enig onderhoud van derselver kinderen alles tot dese dage toe. Alsoo zij testateurs hetselve remitteren bij desen en verklaren daerop in de voors. dispositie over ieders partagie wel geleth te hebben soo veel hun mogelijk was en goeddachte van all hetwelk bij Frans van Triest, mede testateur annotatie is gehouden. Maar wat daer desen volgens deselve testateurs annotatie bevonden zal worden bij de testateurs voor haerluyder testateurs kinderen verschoten of verstreckt, of aan henluyden te afteren geworden te zijn 't selve sal henluyden ter lester doot toe van de testateurs afgekort worden, gelijkx ook gescheyen sal ten regarde van de kinderen van Anthonis van Triest zaliger, van dat henluyden insgelijcx sal sijn geremitteert alle hetgeen de testateurs aan haerluyder zaliger vader en moeder ten afteren zijn en voor henluyden verschoten en betaald hebben, uitgezonderd de borgtochten die testateuren t.b.v. 't Weeshuys te Utrecht en die E. Johan van Noortwijck noch voorstaen en 't geene die testateuren noch voor deselve kinderen van haer zaliger zoon en derselver moeder nog sullen commen te verschieten, 't welck henluyden gecort sal worden.

– gelijk ook hun uiterste wil is dat haerluyder kinderen behouden sullen sodanige capitalen als enig van hun van de testateuren op rente hebben, sonder deselve in collatie te brengen, alsoo zij daerop al mede in de voors. partagie gelet hebben en soo enig van hun enige aflossing deden, sullen 'tselve bij haerluyder vader Frans van Triest handt geannoteert bevinden en dit op datum en sal weten, of de renten betaald zijn, dewijl ieder van de selve 5 kinderen de renten gehouden zal zijn te betalen der testateurs leven lang en langer niet.

– zijn verklaren hun voorn. 5 dochters en overleden zoons kinderen in de voors. goederen hun ieder uit particulier en voorts int general gemaect onder de voors. conditie als deylbaar mitsdesen te institueren tot haerluyder erfgenamen en bij afsterven van enig van hen voor de testateurs, desselfs afgestorvens kinderen met eenre hand in plaats van de overledene bij representatie, bij egale portien als deelbaar substituerende bij desen. Gedaan ter woonplaatse van de testateurs te Woudenberch. Getuigen: Henrick Breecker en Cornelis van Ingen.

Uit de Werkgroep Transportaktes door Anton van Nostrum

De familie Van Bijlair moet in de zestiende eeuw puissant rijk geweest zijn. Dat blijkt uit enkele aktes opgemaakt voor het Amersfoortse stadsgerecht. In 1540 bepaalt Rycout (Rijckt) van Bijler dat uit de nalatenschap van zijn broer Jacop een prove (uit-deling) ten behoeve van de arme thuiszitters ter grootte van drie Davidsgulden en een vuurijzer (= 2¼ st.) uit een huis in de Bruelstraat ingesteld zal worden. Daartoe verkoopt hij aan De Poth een huis geheten De Munt gelegen in de Goetscalckstraet-Stoefstraet (nu: Valkestraat 32) waaruit een prove betaald zal worden.

Dat niet alleen. Ook verkoopt hij in totaal zeven cameran (kleine huisjes) aan dezelfde instelling waarin "altijt arme luden om-me die minne van Godt woenen sullen". En terloops schenkt hij ook nog eens een huis en 5 gulden aan het Sint-Peters-gast-huys om een "vicarie ofte dienste" te stichten. Toen genoemde Rijckt van Bijler in april 1542 stierf was hij schepen van de stad. Het zou mij niet verwonderen als deze familie de oorspronkelijke eigenaar is geweest van de muntvondst die in 1894 gedaan werd op het terrein van de Nieuw-straat nr.19 (zie hierover Kroniek, juni 2007).

Stadsgerecht Amersfoort

inv.nr. 436-03, folio 10 recto

quarta post Bartelmei [woensdag na Barthelomeus, 25-08-1540].

Jan van Westrenen als bewacer [= overste]van de armen huys sitten geheten De Pot bij will ende consent des raidts heeft beleden bij consent der gemeen broeders, Rijckt van Bijlair als naeste erfgenaemen van mr. Jacop van Bijler sijn broeder saliger gedach-ten, dat men sculdich sall wesen then ewygen dagen drye provens ther weke meer the geven boven die een proven die Wouter Claessoen als bewacer van de armen vuirs., mr. Jacop van Bijler in den jaere soeven ende dartich dynsdaichs voir Sinte-Margrytendach [10-07-1537] beleden heeft. Ende mede boven die ander gewoenlijcke provens [= recht op een dagelijkse uitdeling van spijs en drank] ende dese drie provens voirs. sellen die dispensyers [= huisbestuurders] den armen vuirs. altijt gheve drie ermen menschen wonende in de Trysngenstraet in die cameran die mr. Jacop vuirs. dair getymmert off doen tymmeren heeft.

Voirt heeft Jan van Westrenen als bewacer voirs. beleden dat die dispensyers ofte bewairders der armen vuirs. alle jaer then ewygen daghen sellen deylen drie mudde gebacken schoen broets op

Sinte Mertens-avond in den Wynter [10 nov.] in Sint-Jo-r-is -kerk nae die hoemisse bij twe mr. Jacobs naeste vrienden manspersonen die men dair die weet van doen sall omme dairbij te comen ende helpen den deylle administratie. Ende dieselve twe vrienden mit die twe dispensyers der armen vuirs. sellen elck heb-ben twe stuver tot presentien.

Voir heeft Jan van Westrenen vuers. als bewacer vuirs. beleden dat die dispensyers der armen vuirs. alle jair in de Vasten der pro-venyers [bezitter van een prove] gheven ende wtreycken sellen drie davidtsgulden ende een vuyrijsen in maniere als men die vier gulden van Henrick van Bijler saliger ge-dachten jairlix wtreyckt.

Ende wairt saick dat men die deylle provens ende die davidtsgulden vuirs. jairlix nyt en deylden ende wt en reyckten in manieren vuirs. soe wair alsdan een jair renten vervallen an Sint-Joriskerck ende aen Sinte-Petersgasthuys elx die helft dairvan ende dit also dyck ende menichmaell alser dair versieningen in schyeden ende nyt ge-daen en wordt in manieren vuirs. staet.

Ende alsdan mogen die kerckmeysters van Sint-Joriskerck mit die gasthuysmeysters panden mit voll verboden pande aen alsulcke goeden als Die Pot nu heeft ofte namaels vercrijgen mach in den gericht van Amersfoort tot die somme van vijff ende dertich gouden gulden van gewicht of die weerde dair voir.

Ende alsdan sellen die kerckmeysters ende gasthuysmeysters gehouden wesen te doen twe deyllen van die penningen vuirs. op sekere betamelicke dagen in Sint-Joris-kerck nae die hoemisse nae olde gewoente bij twe naeste vrienden van mr. Jacop van Bijler vuirscreven.

Ende van die gelden sellen die kerckmeysters, gasthuysmeysters ende die twe naeste vrienden vuirs. elx van hebben twe stuver tot presentien. Ende wes gelden daerboven die deyllen ende presentien overlopen die sellen die kerckmeysters ende gasthuysmeysters vuirs. deyllen ende wtreycken den armen huys sitten dair dat best nae node wesen sall.

Ende omme dese deylle provens ende davidtsguldens vuyt te reycken ende te administreren in manieren vuirs. staet daer voir heeft Die Pot ontfangen van Rijcke van Bijler vanwege mr. Jacop van Bijler sijnen broeder vuirs. enen brief van vijf hon-dert gouden gulden van gewicht jaer-lix losrenten van twyntich penningen een, welcke reynten mr. Jacop vuirs. anno een ende dertich op Sinte-Matheus-avond apostell ende ewangelist beleden sint wt alle sulcke goeden den Convent van Brigitten heeft off namaels vercrijgen mach nae luden denselven brief dairvan wesende.

Noch heeft Die Pot ontfangen in manieren vuirs. die alinge husinge, hoff ende hofstede staende in de Goitscalckstraet [Valke-straat] geheten Die Munt daer aen een sijde naestgelegen sijn twe cameran die Willem van Bijler saliger gedachten geordoneert heeft ommer erme luden dair inne te woenen ende aen die ander sijde een loedse [uit-bouw, voor-gebouw] onder een dacke mit den hoff besijden De Munte vuirs. duirgaende mit den after eynde aen die Stoeffstraet [Stove-straat] toe dair Jacop van Rumelers ende Jan Vluggen erfgenamen aen die een sijde ende Splynter van Westrenen ende Die Munt aen die ander sijde naest gelegen sijn.

Noch heeft Die Pot ontfangen in maniere vuirs. drie davidtsgulden ende een vuyrijsen jairlix vuyt de husinge staende in den Bruelstraet in den stadmuir dair Evert van Surck-en-steyn nu ter tijt in woendt dairaan die een sijde naest gelegen is mr. Airt van Scaick ende aen die ander sijde Jan Spruyt Dircksoen.

Ende Jan van Westrenen als bewacer vuirs. heeft geloeft die deylle provens ende davidts-gulden vuirs. te deyllen ende wt te reyck-en in manieren vuirs. nyt tegenstaende dat die rentbrief alleen vermeldende is van die deylle ende een proven, mer naderhandt heeft mr. Jacop in sijn testament bevolen dat men die reynten vuir twe provens ter weck sall gheven ende wtreycken ende voir die hu-s-inge ende proven ter weke als vuirscreven.

Voir wairt saick dat die renten off die husinge tot eniger tijt gelost ofte vercoft worden, soe sellen die bewaerders der armen vuirs. gehouden wesen die penningen wederomme te beleggen bynnen een halff jair naedat dieselve gelost ofte vercoft sijnt, ende dat bij twe naeste vrienden van mr. Jacop van Bijler vuirs. ende dat tot allen tijden als die renten gelost ende verandersaet werden. Mer soe die dre davidtsgulden ende een vuer- ijsen staen de penninck vierthyen wanneer dieselve gelost werden, soe en sal Die Pot nyt gehouden wesen meer wt te reycken de proveniers dair men dair jair-lix van ontfangen sall als die gelden weder beleyt sijn. Ende mede in die brieven te doen

setten dat die penningen ofte renten van mr. Jacop van Bijler gecomen sijnt, wairvoir Die Pot sculdich is jairlix vuyt te reycken in maniere vuirscreven. Dye brieven sijn vier all eens-ludende dair die ene van is in die Pots-kyst, een in Sint-Joris-kerck, een in Sint-Peters-gast-huys ende die ander in handen van Rijckt van Bijler als naeste erfgenamen van mr. Jacop van Bijler sijn broeder, saliger gedachten.

Samenvatting

Jan van Westrenen als overste van De Pot, en Rijckt van Bijlair als erfgenaam van zijn broer mr. Jacop van Bijler hebben verklaard dat men eeuwig drie provens (uitdelingen) per week zal geven boven de proven die Wouter Claessoen in 1537 ingesteld heeft. En ook boven de andere gebruikelijke provens. Deze drie provens zullen de bestuursleden geven aan de arme mensen die in de huisjes wonen in de Trysgensstraet (St.-Andriesstraat) die mr. Jacop daar heeft laten bouwen.

Voorts heeft Jan van Westrenen als overste verklaard dat de bestuursleden elk jaar ten eeuwigen dagen zullen uitdelen drie mud goed gebakken brood op de dag voor Sint-Maarten na de hoogmis in de Sint-Joriskerk. Twee naaste verwanten van mr. Jacop zullen helpen bij de administratie van de uitdeling. Diezelfde verwanten met de twee bestuursleden zullen elk twee stuivers presentiegeld krijgen.

Voorts heeft Jan van Westrenen verklaard dat de bestuursleden elk jaar in de vasten aan de proveniers drie davidsguldens en een vuurijzer zullen uitreiken op dezelfde manier als men de vier gulden van wijlen Henrick van Bijler uitreikt.

Als men de uitdeling van de provens en de drie davidsgulden niet uitreikt zoals omschreven zal het geld vervallen aan de Sint-Joriskerk en aan het Sint-Petersgasthuis elk voor de helft. Dan mogen de kerkmeesters en de gasthuismeesters goederen van De Pot verkopen als verbeurdverklaard goed tot een bedrag van 35 gouden guldens. Daarna zullen zij twee uitdelingen moeten houden op een passende dag na de hoogmis in de kerk naar oud gebruik door twee naaste verwanten van mr. Jacop van Bijler.

Het overblijvende geld zullen de kerkmeesters en de gasthuismeesters uitreiken aan arme thuiszitters.

Om deze uitdelingen te kunnen doen heeft De Pot van Rijck van Bijler namens zijn broer Jacop een rentebrief van 500 gouden gulden aan losrente ontvangen, welke rente mr. Jacop op de dag voor Sint-Matheus anno '31 verkregen heeft uit de goederen van het Convent van Brigitta. Ook heeft De Pot ontvangen een huis, hof en hofstede staande in de Goitscalckstraat geheten De Munt met aan de ene zijde twee huisjes die wijlen Willem van Bijler bestemd heeft om arme lui in te laten wonen, en aan de andere kant een loods onder één dak met de hof naast De Munt, doorlopend tot aan de Stovestraat, met aan de ene zijde de erfgenamen van Jan Vlug en aan de andere zijde Splinter van Westrenen en De Munt.

Ook heeft De Pot drie davidsguldens en één vuurijzer ontvangen uit het huis staande in de Bruelstraat in de stadsmuur waar Evert van Surckensteyn nu in woont, met aan de ene zijde mr. Aart van Scaick en aan de andere zijde Jan Spruyt Dirckzoon.

Voorts als het voornoemde huis afgelost of verkocht wordt, zullen de bestuursleden de opbrengst binnen een half jaar opnieuw moeten beleggen bij twee naaste verwanten van mr. Jacop elke keer als de rente afgelost en vervreemd is. Maar als de drie davidsguldens en één vuurijzer op het moment van de aflossing uitstaan tegen 7%, dan zal De Pot niet meer hoeven uit te reiken dan men jaarlijks van het geld dat opnieuw belegd wordt ontvangen zal.

Er zijn vier eensluidende brieven van deze akte gemaakt, waarvan er een in de kist van De Pot ligt, een in de Sint-Joriskerk, een in het Sint-Petersgasthuis en een is ter hand gesteld aan Rijckt van Bijler als erfgenaam van zijn broer mr. Jacop van Bijler zaliger gedachte.

Hierna volgen nog vijf kortere aktes van transport die alle verband houden met boven-staande akte.

Stadsgerecht Amersfoort

inv.nr. 436-03, folio 11 recto

Rijckt van Bijler ende Mergryet sijn huysfrou hebben te goede geschouden Jan van Westrenen tot behoef van den armen huys sitten geheten Die Pot alle recht ende toeseggen sij hebben aen de

alinge husinge, hoff ende hofstede gelegen in de Goetscalck--straet geheten Die Munt dair aen die een sijde naestgelegen sijnt twe cameran die Wil-lem van Bijler saliger gedachten geordoneert heeft omme erme luyden dair inne te woenen ende aen die ander sijde een loetse onder een dacke mit den hoff besijden den Munte vuirs. duirgaende mit den after eynde aen die Stoefstraet toe dair Jacop van Rumelers ende Jan Vluggen erfgenamen aen die een sijde ende Splynter van Westrenen ende Die Munt vuirs. aen die ander sijde naestgelegen sijn. Mit voirwarden dat die halfve kel-re onder die camer van de husinge vuirs. half gebruyct sell werden aen die loetse gelegen naest dese husinge vuirs. in maniere die-selve kelre nu gebruyct ende doirgemetselt is, ende die privaet sel men bruycken aen dese husinge ende aen die loetse vuirs. ende die sel men tesamen maicken ende on-der--houden als dat van node is, beheltelick Onse Lyve Vrouwen Broederscap van Onse Lyver Vrouv thyen pont tsjairs wt dese husinge vuirs. als hoir brieff inhoud. Ende voir de husinge vuirs. sall De Pot jairlix wtreyck-en een proven boven die gewoentlicke provens in maniere tselve breder verclairt is in een brieff Jan van Westrenen als bewacer van den armen op datum van desen beleden heeft.

Idem, folio 11 verso

Rijckt van Bijler ende Mergryt sijn huysfrou hebben tgoede geschouden Jan van Westrenen tot behoeff den ermen huys sitten in De Pot alsulck recht ende toeseggen sij hebben aen drie davitsgulden ende een vuyrijser jairlix losrenten vuyt die husinge staende in den Brueelstraet in der stadtmuir Evert van Zurckensteyn nu ter tijt in woendt, dair aen die een sijde naestgelegen is mr. Airt van Scaick ende aen die ander sijde Jan Spruyt Dircksoen na vermogen den brieff dairvan wesende.

Mit voirwerden dat die dispensyers der armen vuirs. alle jair in den vasten die proveniers gheven ende wtreycken sellen die dre davidtsgulden ende een vuyrijser voirs. in manier als men de vier gulden van Henrick van Bijler jairlix wtreyckt.

Rijckt van Bijler ende Mergryt sijn huysfrou hebben gemaickt twe cameran staende in de Goetscalckstraet tegen die Oude Munt over daer aen die een sijde een gemeen stege ende aen die ander sijde heer Willem Hoffelaets erfgenamen off daer sij de hofstede mit den recht gelaten hebben naestgelegen sijn voir een gemeen straet ende after Cornelis Rijcksoen. Noch hebben Rijckt ende Mergryt voirs. gemaickt vijff cameran staende in Trysgensstraet daer Airt van Geyns erfgenamen aen die een sijde ende aen die ander sijde vier cameran diewelcke Rycout vuirs. ende Willem Willemsen van Bijler sijn broeder saliger gedachten in voirtijden mr. Jacop van Bijler tot behoeff den ermen te goede geschouden hebben naestgelegen sijn.

Noch hebben Rijckt ende Mergryt vuirs. gemaickt een camer staende in de Coninx-- straet dair aen die een sijde onder een dacke naestgelegen is Alijdt Lubbert Clompmakers dochter ende aen die ander sijde Claes Meynsoen nacomelingen naestgelegen sijn.

Mit sulcke voirwarden dat in de vuirscreven ca-me--ren altijt arme luden omme die minne van Godt woenen sullen.

Ende dat sall Rycout vuirs. alsoe beschyck-en tot behoeff den ermen soe lange hij leven sall. Ende nae dode van Rycout vuirscreven sellen drie de naeste magen van Willam van Bijler Jacopsoen saliger gedachten alsoe be-schycken ende ordoneren tot behoeff den armen in manier voirscreven. Ende deselve sellen mede verhuren een hoff gelegen in Trysges--straet after de cameran vuirscreven ende die penningen dair jaerlix van heffen ende boren omme de cameran ende die ses ander cameran ende den hoff voirs. mede te onder-hou-den in rake ende dake dair sij elx van hebben sellen een quaert wijns. Ende wairt sai-cke dattet selve van die naeste magen nyt voltogen ende naegaende woirde in maniere voirs. off dat dieselve ofte enige van die dair uyt be-quaem toe en waeren, soe soude die overste-burgermeyster mit die kerck-meysters van Sint-Joriskerck tselve een jair beschycken als voirscreven dair sij elcx van hebben souden een quaert wijns ende sellen alsdan drie ander in die stede schycken van die naeste magen van Willem van Bijler. Ende wairt saicke dattet mede bij deselve nyt gedaen en werde in maniere vuirscreven soe wair dese dispositie ordonantie ende maicke vervallen aen Sint-Joriskerck ende alsdan souden die kerkmeysters in der tijt jairlix beschycken ende naeghaen in maniere die naeste magen vuirs gedaen soude hebben dairvan sij jaerlix elx hebben sellen van die pacht van den hoff vurscreven een quaert wijns ende dese brieven sij twe all eens sprekende dair Rycout van Bijler die één ende Sint-Joriskerck die ander off heyft.

Rijckt van Bijler ende Mergryt sijn huysfrou hebben tgoede geschouden heer Willem Lubbertsoen

tot behoef van een vicarie ofte dyenste welcke van wegen mr. Jacop van Bijler saliger gedachten in Sinte-Peters-gasthuys gesticht ende gefundeert sell werden een huys staende in de Goetscalckstraet mit die halfve kelder onder die camer van die Oude Munte soe die selve nu ofgeschoten ende doirgemetselt is mit alle houtwerck dair nu inne staet ende een bedde mit een hoeftpoelu ende oircussen, dair aen die een sijde naest gelegen is Rycout voirs. selve ende aen die ander sijde de Oude Munte onder een dacke naest gelegen sijn. Ende die privaet sall mede gebruyckt werden aen die Oude Munte mit een pijp in de busse tlaten in manier dieselve nu gebruyckt werdt ende die sellen sij tsamen maicken ende onderhouden, mit sulcke voirwerden dat die vicarius in der tijt of denghenen die desen dyensten bewaeren sall dese husinge vuirs. selve bewonen ende gebruycken. Ende wairt saicke dat hij de husinge zelve nyt en bewoenden soe souden die kerckmeysters van Sint-Joriskerck die husinge voirs. an tasten ende verhuiren de vier jair lanck tot profijt van de kerck voirs. omme miswijn dairmede te copen. Ende teynden de vier jaeren voirt soe lange ende ther tijt toe te verhuiren dat die vicarius vuirs. van meninge waere omme de vuirs. husinge selve te bewonen. Ende dit sall geschyeden tot alle tijden als dair gebreck ende versume inne geschyeden ende nyt gedaen en worde als voirs. ende die dese husinge vuirs. bewoent sall gehouden wesen thout-werck bedde ende bedsteden te onderhouden tot goet duncken van de pateren van de vicarien ofte dyensten voirs. Deze brief is twe all eens ludende dair Rijckt van Bijler die een ende Willem Lubbertsoen voirscreven die ander of heeft.

Idem, folio 12 verso

Rijckt van Bijler ende Mergryet sijn huysfrou schelden tgoet heer Willem Lubbertsoen ten behoef van een vicarie ofte dyenste welcke van wegen mr. Jacop van Bijler saliger gedachten in Sint-Petersgasthuis gesticht ende gefondeert sal werden alsulcke vijff hollantsche gulden jaerlix losrente de penninck twyntich als sij jaerlix hebben op die stad van Amersfoirt gecomen van salige Volcken Zwartzen erfgenamen mit sulcke voirwerden tot wat tijden dese renten gelost werden an handen die collatoris der vicaren ofte dyenst vuirs. sal men dieselve gelden alsdan bynnen een halff jair weder om beleggen tot behoef ende tot onderhoudenisse der vicaren ende dyenste vuirscreven. Ende dese brief is twe all eensludende dair Rijckt van Bijler die een ende heer Willem Lubbertsoen die ander off heeft.

Verslag van de lezing Wapengekletter, op zoek naar de heraldische bronnen van onze familie

Lezing door R.J.P.M. Vroomen op 15 december 2007.

Als docent geschiedenis wist de heer Vroomen met behulp van een overheadprojector vakkundig onze aandacht vast te houden tijdens zijn uitgebreide verhaal over heraldiek. Voor en na de lezing was het mogelijk kennis te nemen van een ruim voorziene leestafel die zowel door onze pr-functionaris als door de heer Vroomen was ingericht. Veel van de uitgestalde stencils en brochures konden gratis worden meegenomen.

Toen in het jaar 1066 de beroemde Slag bij Hastings werd gewonnen door Willem de Veroveraar, waren er reeds banieren op het strijdtoneel te zien maar op de schilden was nog geen wapen te bekennen. Op het beroemde Tapijt van Bayeux is dit alles te zien.

Later droegen de ruiters (ridders) hun wapen op de schilden. Deze werden er op geschilderd door – u raadt het al – schilders. De ridder droeg een helm met vizier, maar voordat het gevecht begon sloeg hij het vizier op zodat zijn gelaat zichtbaar werd. Uit dit gebaar is later de militaire groet ontstaan. Wanneer een ridder flink had gevochten waarbij zijn schild kapot geslagen was, liet hij het door een timmerman herstellen. Deze deed dit door er een dwarsbalkje of kruis op te timmeren. Aan deze reparatie kon de volgende tegenstander zien dat de eigenaar een dapper ridder was. Hieruit ontstonden wapens met een balk of kruis op het schild.

De heraut was een belangrijk man. Hij wist precies wie welk wapenschild voerde en was dan ook beschermd. Na de slag moest hij op het slagveld de gevallen ridders identificeren. Hij herkende hen aan hun wapenschild.

Het familiewapen is onderverdeeld in vijf delen.

Het schild; dit is het belangrijkste onderdeel van het wapen. Van oorsprong kwam de vorm overeen met een echt strijdschild. 2. De helm. 3. Het dekkleed, welke diende als bescherming van de helm tegen vuil en vocht en de hete zonnestralen. Veelal omgeven de dekkleden het schild en

ze hebben bijna altijd dezelfde kleur als het schild. 4. De wrong, dit is een tot een worst opgerold kussentje van paardenhaar dat op de helm lag om harde slagen van een zwaard op te vangen. 5. Het helmteken. Dat is een erfelijke versiering geplaatst boven op de helm.

De kleuren van de wapens waren zo gekozen dat ze goed zichtbaar waren. De kleuren goud, zilver, rood, blauw, zwart en groen zijn daarom nog steeds in gebruik bij het ontwerpen van de hedendaagse verkeersborden en autonummerborden.

In de tweede helft van de lezing behandelde de spreker voorbeelden uit zijn praktijk als ontwerper en adviseur bij het aanvragen van familiewapens.

De lezing werd met grote belangstelling gevolgd en de dank van de voorzitter aan de heer Vroomen werd dan ook terecht onderstreept met luid applaus.

Boekennieuws door Willem van Maren

Mieke Gerritsen-Kloppenburger

De zuster van Hoogland. Het Wit-Gele Kruis in een dorpsgemeenschap 1929-1983.

Hoogland 2007, ISBN 90-807040-4-6, 64 pag. prijs € 7,50.

De Historische Kring Hoogland heeft opnieuw een mooi boekje uitgegeven. Het onderwerp is deze keer het Wit-Gele Kruis in Hoogland. Het kruiswerk is een typisch 20e eeuws verschijnsel dat we overal in Nederland kunnen vinden. In de 19e en 20e eeuw werd de gezondheid in ons land steeds beter georganiseerd, vooral naar aanleiding van epidemieën. In dit opzicht beschrijft het boek iets heel algemeen. Toch is het werk veel interessanter dan de titel doet vermoeden. Het vertelt op boeiende wijze over de wijkverpleegsters die het eigenlijke werk moesten uitvoeren. Sommigen van hen waren pittige dames met wie het bestuur nogal eens wat te stellen had. Bovendien geeft het boek een heel mooi tijdsbeeld van Hoogland. De verzuiling heerste nog volop en de katholieke identiteit werd gekoesterd. Protestanten konden alleen maar hospitant-lid zijn, maar geen bestuurslid. De hospitant-leden mochten niet meestemmen over zaken die rechtstreeks verband hielden met geloof en zeden.

Na 1967 kwam er steeds meer druk om de verschillende kruisverenigingen, elk met eigen identiteit, in een groter verband op te nemen. Het bestuur was hier niet enthousiast over. Men vreesde dat hetzelfde zou gebeuren als met de ongewenste annexatie van de gemeen--te door Amersfoort. Wat zou er van het echte Hoogland overblijven? De fusie met andere kruisverenigingen is uiteindelijk toch doorgegaan. De uitgave van dit boekje toont echter dat Hoogland nog altijd bestaat als een gemeenschap met een eigen identiteit.

De Historische Kring Hoogland heeft ons een exemplaar van het boek geschonken voor onze afdelingsbibliotheek.

Jelle Vervloet en Simon van den Bergh (red.)

Eemland in verandering. Ontginning en ruilverkaveling in het gebied van de Eem.

Utrecht 2007, ISBN 978-90-5345-310-0, 208 pag. en CD, prijs € 19,95.

Het Nederlandse landschap is in de 20e eeuw door ruilverkavelingen op grote schaal op de schop gegaan en vaak ingrijpend veranderd. Er zijn enkele boeken die dit proces en de gevolgen ervan in het algemeen beschrijven. Wie echter van een individuele ruilverkaveling te weten wil komen wat er werkelijk allemaal gebeurd is, zal dikwijls voor grote problemen komen te staan. Over het zuiver technische aspect van de uitvoering en over de financiële regelingen is doorgaans wel voldoende te vinden. De landschappelijke en vooral de maatschappelijke gevolgen zijn meestal veel moeilijker te achterhalen. Ook de perikelen die behoren bij de stemming en later bij de toedeling zijn onderwerpen die niet of nauwelijks in de archieven zijn terug te vinden. Het is daarom opvallend en ook verheugend dat van een grote ruilverkaveling achteraf een uitgebreide verslaggeving wordt

gepubliceerd. Het boek is prachtig geïllustreerd en heeft zeven auteurs onder wie ons afdelingslid Ton Hartman. De opdrachtgever voor dit bijzonder mooi uitgegeven boek was de Landinrichtingscommissie Ruilverkaveling Eemland.

Het boek behandelt een breed scala aan onderwerpen en geeft een evenwichtig overzicht van hetgeen bij de ruilverkaveling Eemland een rol heeft gespeeld. Professor Jelle Vervloet schreef een interessante bijdrage over de nederzettings- en ontginningsgeschiedenis van Eemland. Hierop wordt in de bespreking van het volgende boek verder ingegaan.

De heer P.R. Smink, voorzitter van de Landinrichtingscommissie Ruilverkaveling Eemland (en

tevens lid van onze NGV-afdeling), heeft een exemplaar van het boek geschonken voor onze afdelingsbibliotheek.

Margriet Mijnsen-Dutilh

Amersfoort lag aan zee. Waterschapskroniek Vallei & Eem 777-1616.

Utrecht/Leusden 2007, ISBN 978-90-5479-071-6, 275 pag. prijs € 30,-.

Men zegt wel eens: "De geschiedenis herhaalt zich en de geschiedschrijvers herhalen elkaar."

Deze uitspraak geldt niet voor mevrouw Mijnsen, de archivaris van het Waterschap Vallei & Eem. "Amersfoort lag aan zee" is de opvallende titel van een heel boeiend boek dat bovendien schitterend is geïllustreerd met heel veel oude en nieuwe kaarten, alle in kleur. De traditionele opvatting over de ontginning van Eemland is dat men vanaf hoger gelegen plekken nabij de rivier de Eem het land in cultuur heeft gebracht in een richting van de Eem vandaan. Deze mening vinden we terug in het artikel van Vervloet in het hierboven besproken boek "Eemland in verandering" (zie bijvoorbeeld het kaartje op pagina 21). Mijnsen daarentegen zegt dat de Eem oorspronkelijk helemaal geen rivier is geweest maar een brede moeraszone. De ontginning zou vanaf zandkoppen in het moeras zijn begonnen en noordelijker vanaf de randen van het moeras naar binnen. Zij baseert zich op de oudste bekende archiefstukken die ze opnieuw bekijkt en letterlijk interpreteert. We lezen dan inderdaad dat de Eem een brede strook moerasland was en eigenlijk een deel van het Almere. Zo komt zij tot de titel "Amersfoort lag aan zee". Het Eemmoeras liep in het zuiden door tot aan de hoogten van de Utrechtse Heuvelrug bij Maarn, Maarsbergen en de noordkant van de gemeenten Leersum en Amerongen. Pas door ontginningen ontstaat de rivier die we nu de Eem noemen. Heel vroeger was dit water hooguit een modderig en slingerend stroompje in het moeras.

Wie heeft er gelijk? Na wat wikken en wegen geef ik de voorkeur aan de ideeën van Mijnsen omdat daarmee meer verklaard kan worden. Zo weet ze onder andere uit te leggen waarom de eerste ontginning van Woudenberg in 1133 mislukte en de volgende in 1240 wel slaagde. Op details verschillen Mijnsen en Vervloet soms ook van mening. Zo meent Mijnsen dat het oude Bunschoten op een zandbult is gebouwd, terwijl Vervloet op grond van waarnemingen tijdens rioleringswerkzaamheden daar heel anders over denkt. Ongeacht wie van de twee historici gelijk heeft kunnen we wel zeggen dat beiden een interessant werk hebben gepubliceerd. Het boek van Margriet Mijnsen is een standaardwerk voor het waterbeheer in Eemland, met name voor het noordelijke deel. Van het gebied ten noorden van Amersfoort wordt bovendien ook de ontginningsgeschiedenis uitvoerig behandeld.

Laurens Schoemaker m.m.v. Henk Deys

Tegen de helling van de Heuvelrug. Rhenen in oude tekeningen 1600-1900.

Utrecht 2007, ISBN 978-90-5345-300-1, 304 pag. € 34,95

In 2007 vierde de Historische Vereniging Oudheidkamer Rhenen en Omstreken haar honderdjarige bestaan. Op de jubileumbijeenkomst werd een schitterend boek gepubliceerd met tekeningen en aquarellen van het oude Rhenen. Door haar ligging heeft de stad eeuwenlang kunstenaars geïnspireerd. Zo zijn er al met al 251 tekeningen bewaard gebleven van Rembrandt, Pieter Saenredam, Jacob van Ruysdael, Albert Cuyp, Jan Weissenbruch en vele anderen. Alle prenten zijn in kleur afgedrukt. Het boek is op groot formaat uitgegeven (24 x 34 cm) waardoor de afbeeldingen uitstekend tot hun recht komen. Bij elke tekening staat een uitvoerige toelichting en ook zijn er kaartjes die aangeven op welke plek een kunstenaar zijn werk gemaakt heeft. Van de oude bebouwing van Rhenen is sinds de Tweede Wereldoorlog niet veel meer bewaard gebleven dan de Cuneratoren en -kerk en het oude stadhuis. Het boek is niet alleen kunsthistorisch van betekenis, maar is ook belangrijk als geschiedkundig werk voor Rhenen. Het toont ons een verdwenen wereld. Het is een genoegen dat verloren verleden via dit boek weer te bezichtigen.

Twaalfde lustrum NGV-afdeling Utrecht in 2008

De viering van het zestigjarige bestaan van de afdeling Utrecht op 8 maart 2008 valt samen met de honderdste Wereldvrouwendag. Op die dag zal een lustrumboek verschijnen, getiteld 'Dameslijnen'. Dit boek bevat negentig matrilineaire stamreeksen waarvan de proband een nauwe relatie had met de provincie Utrecht. De titel is te danken aan een van de inzenders. Het boek is rijk geïllustreerd. De prijs bedraagt circa € 19,-. U kunt dit boek nu bestellen bij de

penningmeester van de afdeling Utrecht, de heer drs. W.M.T. van Zon, Prof. Sjollemalaan 20, 3571 CH Utrecht, e-mail: w.van.zon@hccnet.nl.

Gemeentearchieven van Ede en Barneveld werken samen

De gemeentearchieven van Ede en Barneveld zijn sinds 1 december 2007 een samenwerkingsverband aangegaan. Op termijn kan deze samenwerking mogelijk resulteren in een gezamenlijke archiefzorgorganisatie op de West-Veluwe. De gemeentearchivaris van Ede, Peter van Beek, is met ingang van deze datum ook benoemd tot gemeentearchivaris van Barneveld. Dit is voorlopig voor een periode van vijf jaar.

Binnenkort ondertekenen de gemeenten Ede en Barneveld een intentieovereenkomst en een dienst-verlenings-overeenkomst om deze samenwerking mogelijk te maken. De afgelopen jaren zijn er regelmatig contacten geweest om de mogelijkheden te onderzoeken. Voor de komende jaren wordt veel meerwaarde verwacht in het gezamenlijk optrekken van beide diensten. Het vertrek van de gemeentearchivaris van Barneveld, de heer Gerjan Crebolder, was een natuurlijk moment om de samenwerking te laten ingaan.

In de komende jaren zal worden gezocht naar nieuwe samenwerkingspartners in de regio. Door deze gewenste schaalvergroting kan actief vorm worden gegeven aan een kwaliteitsverbetering. Voor geïnteresseerden is het ook makkelijker als de archieven van meerdere gemeenten gecombineerd te raadplegen zijn.

De meerwaarde voor beide archiefdiensten ligt vooral in een gezamenlijk uitgevoerd archiefbeleid en de gezamenlijke uitvoering van de publieke dienstverlening op beide locaties. De Edese gemeentearchivaris Peter van Beek is sinds 2004 ook archivaris van de gemeente Scherpenzeel.

Genealogische Dag 2008 in Groningen

Op 24 mei 2008 wordt de Genealogische Dag in Groningen gehouden. De afdeling Groningen verzorgt de organisatie.

De dag wordt gehouden in de Der Aa-kerk in het centrum van de stad. In het schip van de kerk worden 's morgens drie lezingen gehouden over het thema "Groningen en graan". In het koor is een uitgebreide informatiemarkt met stands over genealogie, regionale historie en boeken. Ook presenteren zich onder meer musea en het Regionaal Historisch Centrum Groninger Archieven. De cd-rom met het uitverkochte 1e Groninger Kwartierstatenboek en het nieuwe 3e Groninger Kwartierstatenboek worden gepresenteerd. Na de lunch kan men deelnemen aan de excursie door de binnenstad, een museum bezoeken of een workshop volgen. De dag wordt afgesloten met een diner, waaraan men kan deelnemen.

Nieuws van de afdelingsbibliotheek

Een nieuw jaar om te graven in de geschiedenis van uw voorouders ligt weer voor u en ik wens allen daar veel plezier in.

Geschonken door de heer J.A. van Laar te Leusden:

515.2 Het geslacht Post, Uppel- en Huppelschoten, drie namen één geslacht, uit o.a. Eemland, Baarn, Barneveld, Utrecht en Velsen. Het interessante is de manier waarop het boekwerk is geschreven, namelijk door de geschiedenis van die plaatsen in de 16e eeuw en daarna te verweven met de tijd waarin die geslachten leefden.

Geschonken door de heer P.R. Smink te Hoogland:

1027.2 Eemland in verandering, ontginning en ruilverkaveling in het gebied van de Eem, onder redactie van J. Vervloet en S. van den Bergh.

Geschonken door de heer C.M. van Rooij te Amersfoort:

845 Gens Humana jrg. 20 (2006) nr. 1, "Gedcom Gen. op internet notarisarchieven"

Geschonken door de heer J.A. Uitenbogaart te Amersfoort:

730.1 G.M. kwadraat (2007) nr. 2, 3

Voorts ontvingen wij vele edities van periodieken van andere NGV-afdelingen, historische verenigingen of stichtingen.

Met dank aan de schenkers, G.G.M. van der Kroon, tel. 033 - 4942496